

แผนพัฒนารายสินค้าจังหวัดอุดรดิตถ์

“ปลานิล”

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอุดรดิตถ์

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สิงหาคม ๒๕๖๙

คำนำ

แผนพัฒนารายสินค้าจังหวัดอุดรดิตถ์ “ปลานิล” เป็นเอกสารที่สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ ได้รวบรวมประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปลานิล ประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลการผลิต ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ แผนงาน/โครงการ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่างๆ ซึ่งการจัดทำข้อมูล ได้จัดทำภายใต้โครงการสินค้าเกษตรและบริการมูลค่าสูง ๑ ท้องถิ่น ๑ สินค้าเกษตรมูลค่าสูง งบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๔ กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการพัฒนาการเกษตรเป็นรายสินค้า นำไปเผยแพร่ให้กับเกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ที่สนใจได้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลดังกล่าว

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอุดรดิตถ์ จึงขอขอบคุณทุกหน่วยงานใน/นอกสังกัด กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ให้การสนับสนุนข้อมูล รวมทั้งข้อมูลที่เผยแพร่ตามเว็บไซต์ต่างๆ ทำให้เอกสารฉบับนี้สำเร็จลุล่วง และสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอุดรดิตถ์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ข้อมูลตามสมควร

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอุดรดิตถ์

สิงหาคม ๒๕๖๔

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	๒
สารบัญ	๓
สารบัญตาราง	๔
สารบัญภาพ	๕
บทสรุปผู้บริหาร	๖
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร จังหวัดอุดรธานี	๗
๑.๑ ที่ตั้งและอาณาเขต	๗
๑.๒ สภาพพื้นที่และลักษณะภูมิประเทศ	๑๐
๑.๓ ลักษณะภูมิอากาศ	๑๐
๑.๔ การปกครอง ครุฑเรือน/ประชากร และครุฑเรือนเกษตรกร	๑๓
๑.๕ ข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญและสิ่งแวดล้อม	๑๔
๑.๖ ข้อมูลแหล่งน้ำธรรมชาติ แหล่งน้ำที่มีอยู่ตามธรรมชาติที่สำคัญ	๑๘
๑.๗ ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม	๒๑
๑.๘ ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ	๒๒
ส่วนที่ ๒ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปลานิล	๒๕
๒.๑ ข้อมูลปลานิล	๒๕
๒.๒ สภาพพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงปลานิล	๒๕
๒.๓ การขยายพันธุ์ปลานิล	๒๖
๒.๔ รูปแบบการเพาะเลี้ยงปลานิล	๒๘
๒.๕ การเพาะเลี้ยงปลานิล	๒๙
๒.๖ ขั้นตอนการเพาะเลี้ยงปลานิล	๓๐
๒.๗ แนวทางการพัฒนารายสินค้า “ปลานิล”	๓๒
ส่วนที่ ๓ สถานการณ์ปลานิลจังหวัดอุดรธานี	๓๕
๓.๑ ภาพรวมสถานการณ์การผลิตปลานิลจังหวัดอุดรธานี	๓๕
๓.๒ พื้นที่เพาะเลี้ยงและแหล่งผลิตสำคัญ	๓๕
๓.๓ ปฏิทินแสดงการกระจายตัวของผลผลิตสินค้าประมงที่สำคัญ ปี ๒๕๖๙	๓๗
๓.๔ ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนจากการผลิตปลานิลจังหวัดอุดรธานี	๓๗
๓.๕ การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ	๓๙
๓.๖ ปัญหาและข้อจำกัดในการผลิตปลานิล	๔๐
ส่วนที่ ๔ แนวทางการพัฒนาแปลงใหญ่ปลานิลฯ	๔๒
๔.๑ ที่มาของการผลิตปลานิล	๔๓
๔.๒ แนวทางการพัฒนา	๔๓

๔.๓ Pain Point ที่ส่งผลต่อรายได้ของกลุ่มเกษตรกร

๔๔

๔.๔ การจัดทำ Action Plan

๔๗

สารบัญตาราง

	หน้า
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร จังหวัดอุดรธานี	๘
ตารางที่ ๑ กรอบทิศทางการพัฒนาจังหวัดอุดรธานีและกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑	๘
ตารางที่ ๒ ปริมาณน้ำฝนจังหวัดอุดรธานี	๑๑
ตารางที่ ๓ อุณหภูมิจังหวัดอุดรธานี	๑๑
ตารางที่ ๔ การแบ่งเขตการปกครองจังหวัดอุดรธานี พ.ศ. ๒๕๖๔	๑๒
ตารางที่ ๕ จำนวนประชากรจังหวัดอุดรธานีจำแนกตามเขตพื้นที่	๑๓
ตารางที่ ๖ เนื้อที่ป่าไม้จังหวัดอุดรธานี	๑๔
ตารางที่ ๗ พื้นที่ป่าอนุรักษ์ในจังหวัดอุดรธานี	๑๕
ตารางที่ ๘ ข้อมูลป่าสงวนแห่งชาติในจังหวัดอุดรธานี	๑๕
ตารางที่ ๙ ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตป่าไม้ในจังหวัดอุดรธานี	๑๖
ตารางที่ ๑๐ สถานีเก็บตัวอย่างน้ำแหล่งน้ำผิวดินในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี	๑๘
ตารางที่ ๑๑ จำนวนแหล่งน้ำของจังหวัดอุดรธานี	๑๙
ตารางที่ ๑๒ พื้นที่ติดตั้ง สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า รายอำเภอของจังหวัดอุดรธานี	๒๐
ตารางที่ ๑๓ สถานีเก็บตัวอย่างน้ำแหล่งน้ำผิวดินในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี	๒๑
ตารางที่ ๑๔ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดอุดรธานี	๒๓
ส่วนที่ ๒ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปาลานิล	๒๘
ตารางที่ ๑๕ ปฏิทินการเพาะเลี้ยงปาลานิล	๒๙
ตารางที่ ๑๖ การจัดการรายเดือน	๒๙
ตารางที่ ๑๗ แนวทางการจัดการตามฤดูกาล	๓๐
ตารางที่ ๑๘ แนวทางการจัดการตามฤดูกาล	๓๐
ตารางที่ ๑๙ การพัฒนาสายพันธุ์ปาลานิลคุณภาพ	๓๒
ตารางที่ ๒๐ การลดต้นทุนอาหารสัตว์	๓๓
ตารางที่ ๒๑ การยกระดับมาตรฐานฟาร์ม (GAP/GMP)	๓๓
ตารางที่ ๒๒ การแปรรูปเพิ่มมูลค่า	๓๓
ตารางที่ ๒๓ การเชื่อมโยงตลาดออนไลน์และโมเดิร์นเทรด	๓๓
ตารางที่ ๒๔ การบริหารจัดการน้ำและรับมือสภาพภูมิอากาศ	๓๔
ตารางที่ ๒๕ การรวมกลุ่มแปลงใหญ่และระบบ Contract Farming	๓๔
ตารางที่ ๒๖ การส่งเสริมปาลานิลปลอดภัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	๓๔
ส่วนที่ ๓ สถานการณ์ปาลานิลจังหวัดอุดรธานี	๓๗
ตารางที่ ๒๗ การกระจายตัวของผลผลิตสินค้าประมงที่สำคัญ ปี ๒๕๖๙ (ร้อยละ)	๓๗
ตารางที่ ๒๘ ประเมินการต้นทุนการผลิตปาลานิลในจังหวัดอุดรธานี	๓๗
ตารางที่ ๒๙ ผลผลิตและผลตอบแทน	๓๘
ตารางที่ ๓๐ การวิเคราะห์จุดแข็งด้านเศรษฐกิจของปาลานิลอุดรธานี	๓๘
ตารางที่ ๓๑ แนวทางเพิ่มผลตอบแทน	๓๘
ตารางที่ ๓๒ กรณีลงทุนชุดบ่อใหม่	๔๐
ตารางที่ ๓๓ การวิเคราะห์ความคุ้มค่า	๔๐
ส่วนที่ ๔ แนวทางการพัฒนาองค์กรชุมชนประมงท้องถิ่น กลุ่มแปรรูปสัตว์น้ำ	๔๒

ตารางที่ ๓๔ การจัดทำ Action Plan

๔๗

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ ๑ การแบ่งเขตปกครองของจังหวัดอุดรดิตถ์

๗

ภาพที่ ๒ โครงสร้างเศรษฐกิจภาคเกษตร จังหวัดอุดรดิตถ์

๒๒

บทสรุปผู้บริหาร

ปลานิลเป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อระบบการผลิตด้านประมงของจังหวัดอุดรดิตถ์ เนื่องจากเป็นสัตว์น้ำที่เลี้ยงง่าย เจริญเติบโตเร็ว สามารถปรับตัวได้ดีต่อสภาพแวดล้อม และเป็นที่ต้องการของตลาดผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปปลาสดและผลิตภัณฑ์แปรรูป จังหวัดอุดรดิตถ์มีศักยภาพในการผลิตปลานิลจากการมีแหล่งน้ำธรรมชาติและแหล่งน้ำชลประทานที่เพียงพอ โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอฟิชัย อำเภอดรอน และอำเภอเมืองอุดรดิตถ์ ซึ่งเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่สำคัญของจังหวัด

อย่างไรก็ตาม การผลิตปลานิลยังเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ ได้แก่ ต้นทุนอาหารสัตว์น้ำที่สูงขึ้น โรคระบาดในสัตว์น้ำ ความผันผวนของราคา การพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง และการจำหน่ายผลผลิตในรูปปลาสดเป็นส่วนใหญ่ ส่งผลให้เกษตรกรได้รับมูลค่าเพิ่มจากผลผลิตค่อนข้างจำกัด

แผนพัฒนารายสินค้าปลานิลจังหวัดอุดรดิตถ์ พ.ศ. ๒๕๗๑-๒๕๗๕ จึงมุ่งเน้นการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ผ่านการพัฒนา ๕ ด้านสำคัญ ได้แก่

๑. การพัฒนาสายพันธุ์ปลานิลคุณภาพและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
๒. การลดต้นทุนอาหารสัตว์น้ำและบริหารจัดการฟาร์มอย่างมีประสิทธิภาพ
๓. การยกระดับมาตรฐานฟาร์มและความปลอดภัยอาหาร
๔. การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตและสร้างอัตลักษณ์สินค้า
๕. การพัฒนาตลาด การสร้างแบรนด์ และการเชื่อมโยงตลาดสมัยใหม่

เป้าหมายสำคัญของแผน คือ การเพิ่มผลผลิตและคุณภาพปลานิล ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ และเพิ่มรายได้สุทธิของเกษตรกรไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ภายในปี ๒๕๗๕ พร้อมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรในรูปแบบแปลงใหญ่และเครือข่ายการผลิต เพื่อสร้างความเข้มแข็งตลอดห่วงโซ่อุปทาน และยกระดับปลานิลจังหวัดอุดรดิตถ์สู่การเป็นสินค้าเกษตรมูลค่าสูงที่สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

ตารางที่ ๑

กลุ่มจังหวัด (ตาก สุโขทัย อุตรดิตถ์ เพชรบูรณ์ พิษณุโลก)	จังหวัดอุตรดิตถ์
เป้าหมายการพัฒนา : “เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจเหนือ – ใต้ (NSEC) กับระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก – ตะวันตก (EWEC) ที่เข้มแข็ง”	เป้าหมายการพัฒนา : "จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นเมืองที่ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีผลผลิตทางการเกษตรที่ปลอดภัย การท่องเที่ยวมีการพัฒนา และการค้าชายแดนมีมูลค่าสูงขึ้น"
ประเด็นการพัฒนา : ๑) ส่งเสริมการค้า การลงทุน โครงข่ายคมนาคมและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการพัฒนา ๒) การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานและยั่งยืน เป็นศูนย์กลางการประชุมและจัดนิทรรศการ ๓) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าเกษตรสอดคล้องกับการตลาดด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี ๔) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสุขภาพครบวงจร ๕) การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	ประเด็นการพัฒนา : ๑) เสริมสร้างบ้านเมืองให้น่าอยู่ สร้างชุมชนและครอบครัวเข้มแข็งเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน ๒) พัฒนาเกษตรกรรม ผลิตภัณฑ์ OTOP SMEs วิสาหกิจชุมชน อุตสาหกรรม ให้มีคุณภาพ ปลอดภัย ได้มาตรฐาน สร้างมูลค่าเพิ่ม และมีการบริหารจัดการด้านการตลาดสมัยใหม่ ๓) พัฒนาทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อสร้างคุณค่าการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ๔) อนุรักษ์ ฟื้นฟู บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แหล่งน้ำ และส่งเสริมการใช้พลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ๕) เพิ่มศักยภาพ การค้า การลงทุน ระบบ Logistic และความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน
เป้าประสงค์ : “ พัฒนากลุ่มจังหวัดเพื่อความผาสุกของประชาชน ”	เป้าประสงค์ : ๑) ประชาชนและชุมชนมีความเข้มแข็ง มีคุณภาพ มีชีวิตที่ดีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มจังหวัด (ตาก สุโขทัย อุตรดิตถ์ เพชรบูรณ์ พิษณุโลก)	จังหวัดอุตรดิตถ์
	๒) เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การแปรรูปสินค้าผลิตภัณฑ์ OTOP และการตลาด ๓) เป็นเมือง ๓ วัฒนธรรม ที่มีอัตลักษณ์และยกระดับการท่องเที่ยวทุกด้าน ๔) ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และพลังงาน มีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้น ๕) ระบบบริหารการค้าชายแดน การลงทุน การท่องเที่ยว ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีศักยภาพสูงขึ้นและประเทศ
ประเด็นการพัฒนา การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าเกษตรสอดคล้องกับการตลาดด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี แนวทางการพัฒนา : ๑. ยกระดับการพัฒนาการเกษตรให้เป็นระบบ ตั้งแต่การผลิตที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน เกษตรปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์การแปรรูปที่เพิ่มมูลค่า และการตลาดที่ครบวงจร ๒. ขยายพื้นที่ระบบชลประทานให้สามารถรองรับการเกษตร เช่น การจัดทำคลองไส้ไก่เพื่อตึง น้ำไปใช้ให้ทั่วถึง ๓. สนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยี และนำมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ	ประเด็นการพัฒนา พัฒนาเกษตรกรรม ผลิตภัณฑ์ OTOP SMEs วิสาหกิจชุมชน อุตสาหกรรม ให้มีคุณภาพ ปลอดภัยได้มาตรฐาน สร้างมูลค่าเพิ่ม และมีการบริหารจัดการด้านการตลาดสมัยใหม่ แนวทางการพัฒนา : ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาผลผลิตภาคการเกษตร ให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน มีความปลอดภัย มีการบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตรอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ตั้งแต่กระบวนการผลิต การแปรรูปสร้างมูลค่า และการตลาดสมัยใหม่ เพื่อให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ความต้องการของผู้บริโภคในตลาด รวมทั้งการสนับสนุนการทำเกษตรแบบผสมผสาน วนเกษตร เกษตรอินทรีย์ เกษตรทฤษฎีใหม่ และเกษตรปลอดภัยบนฐานการใช้ทรัพยากรอย่างสมดุลและยั่งยืน รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP SMEs และวิสาหกิจชุมชน โดยการนำ

กลุ่มจังหวัด (ตาก สุโขทัย อุตรดิตถ์ เพชรบูรณ์ พิษณุโลก)	จังหวัดอุตรดิตถ์
	อัตลักษณ์ของชุมชน/ท้องถิ่น มาพัฒนาเป็นสินค้า เพื่อเพิ่มมูลค่าให้สูงขึ้น

ที่มา : กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑, สำนักงานจังหวัดอุตรดิตถ์

๑.๒ สภาพพื้นที่และลักษณะภูมิประเทศ แบ่งได้เป็น ๓ ลักษณะ คือ

(๑) ที่ราบลุ่มแม่น้ำน่าน บริเวณสองฝั่งของแม่น้ำน่าน และลำน้ำสาขาที่ไหลมาบรรจบกับแม่น้ำน่าน สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม อยู่ในเขตอำเภอตรอน พิชัย และบางส่วนของอำเภอเมืองอุตรดิตถ์ อำเภอลับแล และอำเภอทองแสนขัน (ประมาณร้อยละ ๒๐ ของพื้นที่ทั้งหมด)

(๒) ที่ราบระหว่างหุบเขาและเชิงเขา บริเวณที่อยู่ต่อเนื่องจากบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำทางด้านเหนือและด้านตะวันออกของจังหวัด ประกอบด้วยที่ราบแคบ ๆ ระหว่างหุบเขาตามแนวคลองตรอน แม่น้ำปาด คลองแม่พรง ห้วยน้ำไคร้ และลำธารสายต่างๆ สลับกับภูมิประเทศเป็นเขาอยู่ในเขตอำเภอเมืองอุตรดิตถ์ อำเภอลับแล อำเภอน้ำปาด อำเภอปากท่า อำเภอท่าปลา และอำเภอบ้านโคก (ประมาณร้อยละ ๒๐ ของพื้นที่ทั้งหมด)

(๓) เขตภูเขาและที่สูง อยู่ในบริเวณทางด้านเหนือ และทางตะวันออกของจังหวัด โดยเฉพาะเขตอำเภอเมืองอุตรดิตถ์ อำเภอลับแล อำเภอน้ำปาด อำเภอปากท่า อำเภอท่าปลา และอำเภอบ้านโคก (ประมาณร้อยละ ๖๐ ของพื้นที่ทั้งหมด)

๑.๓ ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดอุตรดิตถ์มีภูมิอากาศแบบร้อนชื้นสลับร้อนแห้งแล้ง หรือฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดู เพราะได้รับอิทธิพลจากกระแสลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และตะวันตกเฉียงใต้ มีความชื้นและความร้อนสูงในฤดูร้อน อากาศจะร้อนจัด อุณหภูมิเฉลี่ย ๓๕ องศาเซลเซียส อากาศเย็นสบายในฤดูหนาวและมีฝนตกชุกในฤดูฝน

ฤดูฝน เป็นฤดูที่เริ่มลงมือเพาะปลูกพืชเมืองร้อน จะเริ่มประมาณกลางเดือนพฤษภาคมและไปสิ้นสุดฤดูในเดือนกันยายนหรือต้นเดือนตุลาคมซึ่งเป็นช่วงฤดูฝนด้านที่ต้นลมจะได้รับปริมาณฝนมากกว่าด้านปลายลม ซึ่งฝนที่ตกอยู่นั้นเป็นลักษณะของฝนภูเขา พื้นที่หน้าเขาจะได้รับฝนมากกว่าด้านหลังเขา ฝนที่ตกเป็นฝนจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดมาจากอ่าวเบงกอลกับฝนจากพายุดีเปรสชันที่พัดจากทะเลจีนใต้

ฤดูหนาว เป็นฤดูของมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มต้นประมาณกลางเดือนตุลาคมและสิ้นสุดประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ฤดูหนาวในภาคเหนือมีลักษณะเห็นเด่นชัด กว่าภาคกลาง และภาคใต้ เพราะอยู่ใกล้แนวเคลื่อนที่ของอากาศหนาวเย็นที่เคลื่อนที่จากเขตความกดอากาศสูงในไซบีเรียและผ่านประเทศจีน

ฤดูร้อน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์และไปสิ้นสุดประมาณกลางเดือนพฤษภาคมในเดือนกุมภาพันธ์ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเริ่มอ่อนกำลังลง ทำให้ลมตะวันออกเฉียงใต้จากทะเลจีนใต้ มีกำลัง

แรงขึ้น เป็นผลให้เกิดพายุฤดูร้อนขึ้นในภาคเหนือเป็นครั้งคราว ในเดือนมีนาคมและเมษายนอุณหภูมิในภาคเหนือขึ้นสูงมาก

ตารางที่ ๒ ปริมาณน้ำฝนจังหวัดอุดรดิตถ์

ปี (พ.ศ.)	ปริมาณน้ำฝน (มิลลิเมตร)	ปริมาณน้ำฝน	
		สูงสุด (มม.)	จำนวนวัน
๒๕๕๕	๑,๔๗๕.๓๐	๘๓.๘๐	๑๑๙
๒๕๕๖	๑,๓๔๖.๓๐	๙๐.๘๐	๑๑๘
๒๕๕๗	๑,๓๓๗.๒๐	๑๐๒.๕๐	๑๑๑
๒๕๕๘	๙๐๓.๙๐	๗๐.๒๐	๙๑
๒๕๕๙	๑,๓๕๘.๐๐	๑๒๘.๐๐	๔๑
๒๕๖๐	๑,๔๔๕.๔๐	๑๑๔.๙๐	๑๑๘
๒๕๖๑	๑,๔๔๗.๑๐	๑๒๐.๖๐	๑๘๐
๒๕๖๒	๑,๔๔๗.๑๐	๑๒๐.๖๐	๑๑๑
๒๕๖๓	๑,๐๘๖.๑๐	๙๙.๕๐	๘๖
๒๕๖๔	๑,๒๖๕.๒๐	๙๑.๑๐	๑๐๔

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาอุดรดิตถ์ ข้อมูล ณ ๒ ก.พ. ๒๕๖๕

ตารางที่ ๓ อุณหภูมิจังหวัดอุดรดิตถ์

ปี (พ.ศ.)	อุณหภูมิ (°c)		
	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยทั้งปี
๒๕๕๕	๔๑.๕๐	๑๕.๐๐	๒๘.๗๐
๒๕๕๖	๔๐.๐๐	๑๗.๐๐	๒๗.๓๐
๒๕๕๗	๔๐.๕๐	๑๑.๐๐	๒๗.๘๐
๒๕๕๘	๔๑.๘๐	๑๔.๐๐	๒๘.๕๐
๒๕๕๙	๔๓.๖๐	๑๐.๔๐	๒๘.๓๐
๒๕๖๐	๔๐.๐๐	๑๗.๑๐	๒๗.๖๐

๒๕๖๑	๔๐.๐๐	๑๖.๔๐	๒๘.๒๐
๒๕๖๒	๔๓.๐๐	๑๓.๐๐	๒๘.๕๐
๒๕๖๓	๔๒.๕๐	๑๔.๐๐	๒๙.๙๐
๒๕๖๔	๔๐.๕๐	๑๔.๕๐	๒๘.๐๐

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาอุดรดิตถ์ ข้อมูล ณ ๒ ก.พ. ๒๕๖๕

๑.๔ การปกครอง ครัวเรือน/ประชากร และครัวเรือนเกษตรกร

การแบ่งเขตการปกครอง

จังหวัดอุดรดิตถ์แบ่งพื้นที่เพื่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคเป็น ๙ อำเภอ ๖๗ ตำบล ๖๑๓ หมู่บ้าน โดยมีอำเภอดังนี้ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์, อำเภอพิชัย, อำเภอตรอน, อำเภอลับแล, อำเภอท่าปลา, อำเภอน้ำปาด, อำเภอฟากท่า, อำเภอบ้านโคก และอำเภอทองแสนขัน

การแบ่งเขตการบริหารราชการ ๓ ระดับ คือ

๑) ส่วนราชการบริหารส่วนกลาง ที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค จำนวน ๖๐ หน่วยงาน

๒) ส่วนราชการบริหารส่วนภูมิภาค จำนวน ๓๓ หน่วยงาน

๓) ส่วนราชการบริหารส่วนท้องถิ่น จำนวน ๘๐ แห่ง ประกอบด้วย

๓.๑) องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน ๑ แห่ง

๓.๒) เทศบาลเมืองฯ จำนวน ๑ แห่ง

๓.๓) เทศบาลตำบล จำนวน ๒๕ แห่ง

๓.๔) องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๕๓ แห่ง

ตารางที่ ๔ การแบ่งเขตการปกครองจังหวัดอุดรดิตถ์ พ.ศ. ๒๕๖๔

อำเภอ	พื้นที่ตร.กม.	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล เมือง/ ตำบล	อบต.	อบจ.	ระยะทาง ห่างจาก จังหวัด
เมืองอุดรดิตถ์ (รวม ทม./ทต./อบจ.)	๗๖๕.๕๐	๑๗	๑๕๘	๑๑	๗	๑	-
ตรอน	๓๑๔.๕๐	๕	๔๗	๒	๕	-	๒๒ กม.
ท่าปลา	๑,๖๘๑.๔๐	๘	๘๕	๓	๖	-	๔๐ กม.
น้ำปาด	๑,๔๔๘.๗๐	๖	๔๙	๑	๗	-	๗๒ กม.
ฟากท่า	๖๓๒.๗๐	๔	๓๑	๑	๔	-	๑๑๓ กม.
บ้านโคก	๑,๐๕๕.๙๐	๔	๓๑	๑	๓	-	๑๖๕ กม.
พิชัย	๗๓๖.๗๐	๑๑	๙๘	๒	๑๑	-	๔๕ กม.

ลับแล	๔๔๘.๘๐	๘	๖๕	๔	๖	-	๘ กม.
ทองแสนขัน	๗๕๔.๔๐	๔	๔๙	๑	๔	-	๔๒ กม.
รวม ๙ อำเภอ	๗,๘๓๘.๖๐	๖๗	๖๑๓	๒๖	๕๓	๑	

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดอุดรดิตถ์ (ข้อมูลพื้นฐานแผนพัฒนาจังหวัดอุดรดิตถ์ ทบพวน ก.ค. ๒๕๖๔)

๑.๒.๒ ข้อมูลประชากร

จำนวนประชากรของจังหวัดอุดรดิตถ์ ณ เดือนมิถุนายน ๒๕๖๔ มีทั้งสิ้น ๔๔๗,๓๖๖ คน (ข้อมูลจากที่ทำการปกครองจังหวัดอุดรดิตถ์) แยกเป็นชาย ๒๑๘,๐๙๑ คน หรือร้อยละ ๔๘.๗๕ หญิง ๒๒๙,๒๗๕ คน หรือร้อยละ ๕๑.๒๔ ความหนาแน่นเฉลี่ย ๕๔ คน ต่อตารางกิโลเมตร อำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด คือ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์โดยมี ความหนาแน่น ๑๙๒ คน ต่อตารางกิโลเมตร และอำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยที่สุด คือ อำเภอ ฟากท่า ๑๔ คน ต่อตารางกิโลเมตร

ประชากรทะเบียนราษฎร เนื่องจากประชากรสำรวจเป็นประชากรที่มีชื่ออยู่ตามทะเบียนบ้าน ในเขตรับผิดชอบและอยู่จริง และเป็นประชากรที่มาอาศัยอยู่ในเขตรับผิดชอบแต่ทะเบียนบ้านอยู่นอกเขตรับผิดชอบส่วนประชากรทะเบียนราษฎรเป็นประชากร ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตรับผิดชอบ ทั้งตัวอยู่จริง และตัวไม่อยู่ จึงทำให้ข้อมูลมีจำนวนแตกต่างกัน

ตารางที่ ๕ จำนวนประชากรจังหวัดอุดรดิตถ์จำแนกตามเขตพื้นที่

พื้นที่	จำนวนประชากร			หลังคาเรือน
	ชาย	หญิง	รวม	
เมืองอุดรดิตถ์	๖๙,๗๓๕	๗๕,๓๘๖	๑๔๕,๑๒๑	๖๐,๓๗๕
ตรอน	๑๖,๓๐๙	๑๗,๓๕๒	๓๓,๖๖๑	๑๑,๗๖๖
ท่าปลา	๒๑,๔๒๙	๒๑,๖๗๕	๔๓,๑๐๔	๑๔,๗๔๑
น้ำปาด	๑๘,๐๔๙	๑๘,๑๕๙	๓๖,๒๐๘	๑๓,๕๙๐
ฟากท่า	๖,๙๐๒	๗,๒๑๙	๑๔,๑๒๑	๕,๕๑๕
บ้านโคก	๗,๒๙๓	๗,๑๐๒	๑๔,๓๙๕	๖,๓๘๒
พิชัย	๓๖,๓๔๕	๓๘,๕๓๘	๗๔,๘๘๓	๒๗,๓๔๐
ลับแล	๒๖,๕๗๓	๒๘,๐๒๑	๕๔,๕๙๔	๒๒,๔๙๕
ทองแสนขัน	๑๕,๔๕๖	๑๕,๘๒๓	๓๑,๒๗๙	๑๑,๓๐๒
รวม	๒๑๘,๐๙๑	๒๒๙,๒๗๕	๔๔๗,๓๖๖	๑๗๓,๕๐๖

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดอุดรดิตถ์ (มิถุนายน ๒๕๖๔) ข้อมูลพื้นฐานแผนพัฒนาจังหวัด
อุดรดิตถ์ (ทบทวน กรกฎาคม ๒๕๖๔)

๑.๕ ข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญและสิ่งแวดล้อม

๑) ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

๑.๑ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรป่าไม้จังหวัดอุดรดิตถ์ประกอบด้วยป่าไม้หลายชนิดประกอบด้วย
ป่าเบญจพรรณ ซึ่งเป็นป่าผลัดใบพบที่ระดับความสูง ๕๐๐ - ๖๐๐ เมตร ระดับความสูงจากน้ำทะเล
และป่าเต็งรังซึ่งเป็นป่าโปร่งทำให้ฝนตกตามฤดูกาลปริมาณน้ำฝนอยู่ในระดับที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโต
ของพืช ป่าดงดิบแล้ง ซึ่งมีไม้มีค่าทางเศรษฐกิจที่พบมาก คือ ไม้สัก พื้นที่ป่าจังหวัดอุดรดิตถ์ มีปกคลุมอยู่ในทุก
อำเภอ แต่พื้นที่ป่าไม้ที่พบมาก คือ ในพื้นที่อำเภอน้ำป่าด อำเภอฟากท่า อำเภอบ้านโคก อำเภอท่าปลา อำเภอ
ลับแล อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ และอำเภอทองแสนขัน ส่วนในเขตอำเภอตรอน และอำเภอพิชัย มีพื้นที่ป่าไม้
อยู่ส่วนหนึ่งกระจายเป็นหย่อม ๆ

ตารางที่ ๖ เนื้อที่ป่าไม้จังหวัดอุดรดิตถ์

ปี (พ.ศ.)	เนื้อที่ (ไร่)		ร้อยละของพื้นที่จังหวัด
	พื้นที่ป่า	พื้นที่ไม่ใช่ป่า	
๒๕๕๗	๒,๗๖๓,๒๔๘	๒,๑๓๕,๘๗๒	๕๖.๔๐
๒๕๕๘	๒,๗๖๖,๒๗๐	๒,๑๓๒,๘๕๐	๕๖.๔๖
๒๕๕๙	๒,๗๖๒,๘๔๐	๒,๑๓๖,๒๘๐	๕๖.๓๙
๒๕๖๐	๒,๗๕๙,๓๘๘	๒,๑๓๙,๗๓๒	๕๖.๓๒
๒๕๖๑	๒,๗๖๑,๕๐๖	๒,๑๓๗,๖๑๔	๕๖.๓๗
๒๕๖๒	๒,๗๖๑,๕๐๖	๒,๑๓๗,๖๑๔	๕๖.๓๗
๒๕๖๓	๓,๓๐๐,๐๔๕	๑,๕๙๙,๐๗๕	๖๗.๓๖
๒๕๖๔	๒,๗๕๕,๖๐๕	๒,๑๘๕,๕๑๐	๕๕.๗๗

ที่มา : สำนักงานป่าไม้จังหวัดอุดรดิตถ์ ข้อมูลสารสนเทศ กรมป่าไม้ ๒๕๖๕

จากตารางพบว่าจังหวัดอุดรดิตถ์มีเนื้อที่ป่าไม้ในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ จำนวน ๒,๗๕๕,๖๐๕ ไร่ ลดลงจาก ปี
พ.ศ. ๒๕๖๓ ที่มีเนื้อที่ป่า จำนวน ๓,๓๐๐,๐๔๕ ไร่

เมื่อจัดลำดับร้อยละของเนื้อที่ป่าไม้ของจังหวัดอุดรดิตถ์เปรียบเทียบกับจังหวัด ในภาคเหนือและในภาพรวมทั้งประเทศ พบว่า จังหวัดอุดรดิตถ์จัดอยู่ในลำดับที่ ๙ ของจังหวัดภาคเหนือ และจัดอยู่ในลำดับที่ ๙ ของประเทศ

(๑) **พื้นที่ป่าอนุรักษ์** พื้นที่ป่าอนุรักษ์เป็นพื้นที่ป่าที่รัฐได้กำหนดไว้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ดิน น้ำ ป่าไม้ พันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์ โดยพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ในจังหวัดอุดรดิตถ์ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ จำนวน ๓ แห่ง วนอุทยานแห่งชาติ จำนวน ๕ แห่ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จำนวน ๒ แห่ง และ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า จำนวน ๒ แห่ง หน่วยควบคุมพื้นที่ที่จะประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ๑ แห่ง

ตารางที่ ๗ พื้นที่ป่าอนุรักษ์ในจังหวัดอุดรดิตถ์

ลำดับ	หน่วยงาน	จังหวัด	เนื้อที่ (ไร่)	ประกาศในราชกิจจานุเบกษา
๑	อุทยานแห่งชาติลำน้ำน่าน	อุดรดิตถ์ (๖๓,๕๙๔) แพร่ (๕๖๐,๘๗๔)	๓๓๘,๔๓๒	๓๐ ก.ย. ๒๕๔๑
๒	อุทยานแห่งชาติสักใหญ่	อุดรดิตถ์	๓๒๔,๒๔๐	๔ ธ.ค. ๒๕๔๖
๓	อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว	พิษณุโลก (๔๒,๑๗๓) อุดรดิตถ์ (๑๗๐,๖๒๕)	๑๗๐,๖๒๕	๒๘ พ.ค. ๒๕๕๑
๔	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่จริม	อุดรดิตถ์	๔๑๒,๕๐๐	๒๔ ก.ย. ๒๕๔๑
๕	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าน้ำปาด	อุดรดิตถ์	๓๒๐,๑๙๗	๕ ก.ย. ๒๕๔๔
๖	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ปาลำน้ำน่านฝั่งขวา	พิษณุโลก (๘๗,๕๐๐) อุดรดิตถ์ (๕๙,๓๗๕)	๕๙,๓๗๕	๑๑ ต.ค. ๒๕๔๓
๗	เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาใหญ่ - เขาน้ำผาตั้ง และ เขาดาวพรม	อุดรดิตถ์	๑๕,๐๐๐	๘ มี.ค. ๒๕๒๗
๘	เขตห้ามล่าสัตว์ป่าภูสันเขียว			
๙	หน่วยควบคุมพื้นที่ที่จะประกาศเป็น เขตห้ามล่า สัตว์ป่าห้วยผึ่ง-วังยาว			

ที่มา : สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑๑ พิษณุโลก, พ.ศ. ๒๕๖๐

(๒) **พื้นที่ป่าสงวน** ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อมูลของกรมป่าไม้ ได้ระบุพื้นที่ป่าสงวนในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ที่มีการประกาศตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๒ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๐ มีจำนวนทั้งหมด ๑๕ ป่า โดยสรุปพื้นที่ป่าเรียงตามปีประกาศได้ดังตาราง

ตารางที่ ๘ ข้อมูลป่าสงวนแห่งชาติในจังหวัดอุดรดิตถ์

ลำดับ	ชื่อป่า	ปีที่ประกาศ	พื้นที่ (ไร่)
๑	ป่านาอิน ป่านายาง	๒๕๐๗	๑๑๘,๗๕๐.๐๐
๒	ป่าบึงชาน	๒๕๐๗	๕๐.๐๐
๓	ป่าดงช้างดี	๒๕๐๙	๑๘,๒๐๐.๐๐
๔	ป่าคลองตรอนฝั่งขวา	๒๕๑๐	๓๒๓,๕๕๖.๐๐
๕	ป่าคลองตรอนฝั่งซ้าย	๒๕๑๐	๔๖๙,๑๗๕.๐๐
๖	ป่าปากห้วยฉลอง และป่าห้วยสี่เสียด	๒๕๑๒	๙๔,๓๗๕.๐๐
๗	ป่าห้วยช้าง และป่าปู่เจ้า	๒๕๑๔	๑๙,๙๗๕.๐๐
๘	ป่าน้ำปาด	๒๕๑๕	๑,๓๖๒,๘๐๖.๐๐
๙	ป่าจริม	๒๕๒๑	๓๑๓,๑๒๕.๐๐
๑๐	ป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา	๒๕๒๒	๓๖๑,๘๗๕.๐๐
๑๑	ป่านานกกก	๒๕๒๗	๒๔,๘๕๐.๐๐
๑๒	ป่าห้วยเกียงพา และป่าน้ำไคร้	๒๕๒๘	๑๑๔,๓๗๕.๐๐
๑๓	ป่าเขากระทิง	๒๕๒๙	๑๑,๘๔๔.๐๐
๑๔	ป่าพระผาง	๒๕๒๙	๑๐,๖๘๗.๗๕
๑๕	ป่าเขาใหญ่	๒๕๓๐	๕๖,๔๑๐.๐๐
รวม			๓,๓๐๐,๐๔๔.๗๕

ที่มา : ศูนย์ประสานงานจัดการทรัพยากรป่าไม้พื้นที่ (อุตรดิตถ์), กรมป่าไม้

(๓) การใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตป่าไม้ กรมป่าไม้ ได้จำแนกประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตป่าไม้ในพื้นที่จังหวัดอุตรดิตถ์ไว้เป็นพื้นที่ป่าเพื่ออนุรักษ์เป็นส่วนใหญ่ สามารถสรุปได้ดังตาราง

ตารางที่ ๙ ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตป่าไม้ในจังหวัดอุตรดิตถ์

ชนิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตป่าไม้	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
๑ เขตป่าเพื่อการอนุรักษ์	๒,๖๘๒,๐๐๘.๕๐	๘๑
๒ เขตป่าเพื่อเศรษฐกิจ	๖๑๘,๐๓๖.๒๕	๑๙
รวม	๓,๓๐๐,๐๔๔.๗๕	๑๐๐

ที่มา : ศูนย์ประสานงานจัดการทรัพยากรป่าไม้พื้นที่ (อุตรดิตถ์), พ.ศ. ๒๕๕๐, กรมป่าไม้

๒.๒) ทรัพยากรสัตว์ป่า จังหวัดอุตรดิตถ์มีพื้นที่ที่ได้ประกาศเป็นพื้นที่เขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่าจำนวน ๒ แห่ง เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ๒ แห่ง ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าไม้ที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะที่จะเป็นที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารของสัตว์ป่า สำหรับสัตว์ป่าในพื้นที่จังหวัดอุตรดิตถ์มีสัตว์ป่าสงวนที่สำคัญ คือ เสี่ยงผา ประเภท

สัตว์เลื้อยลูกด้วยนม เช่น กระตัง, เสือโคร่ง, เสือดาว, เสือไฟ, เก้ง, กวาง, หมูป่า, วัวแดง, ลิง, หมี, เป็นต้น ส่วนประเภทนก เช่น นกขุนทอง, กาน้ำใหญ่, ไก่ฟ้า, ไก่ป่า, เหยี่ยว, เป็นต้น ประเภทสัตว์เลื้อยคลาน ได้แก่ เต่าปูลู, เต่าเหลือง, เต่าเคียว, ตะพาบน้ำ, งูเหลือม, งูจงอาง, เป็นต้น

- **เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่จริม** ประกอบด้วยภูเขาสูงสลับซับซ้อน มีแนวสันเขาเป็น อาณาเขตติดต่อระหว่าง จังหวัดอุดรธานีและจังหวัดน่าน มีความสูงจากระดับน้ำทะเล ตั้งแต่ ๓๕๐ เมตร จนถึง ๑,๑๐๐ เมตร เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่จริม มีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี ประมาณ ๒๘ องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดฤดูฝน ประมาณ ๗๐ มิลลิเมตรต่อปี เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่จริม มีแหล่งโบราณคดีที่เป็นที่เคารพนับถือ ได้แก่ ถ้ำพระ และถ้ำแสนหาร สัตว์ป่าที่พบร่องรอยบริเวณเขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่าแม่จริม ได้แก่ ช้าง, หมีควาย, วัวแดง, เก้ง และหมาใน ส่วนที่เป็นสัตว์ปีกได้แก่ ไก่ป่า และเหยี่ยว เป็นต้น

- **เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าน้ำปาด** สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อนต่อเนื่องกันไปวางตัวในแนวทิศตะวันออกเฉียงเหนือ สู่ทิศตะวันตกเฉียงใต้ มียอดเขาสูงที่สำคัญ ได้แก่ เขาเด่น, ภูหนองโดน, ภูหุด และภูหลวง เป็นต้น สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ๑,๐๔๑ เมตร ๑,๐๒๗ เมตร ๑,๐๔๓ เมตร และ ๑,๐๔๔ เมตร ตามลำดับ มีลำน้ำที่สำคัญ ได้แก่ ลำน้ำปาด ซึ่งถือว่าเป็นสาขาที่สำคัญสาขาหนึ่งของแม่น้ำน่าน มีต้นกำเนิดอยู่ทางทิศตะวันตกของพื้นที่ มีสาขาสำคัญ คือ ลำห้วยเทิบ, ลำน้ำสุ่ม, ห้วยทางลาว และลำน้ำพังงา เป็นต้น เนื่องจากพื้นที่มีแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร ที่หลบภัย และโป่งดิน จึงทำให้พื้นที่เต็มไปด้วยสัตว์ป่านานาชนิดอาศัยอยู่เช่น เลียงผา, ช้างป่า, หมีขอ, หมี, เก้ง, หมาใน, หมูป่า, กระเจิง, เม่น, เสือปลา, อีเห็น และลิง ฯลฯ

- **เขตรักษาพันธุ์สัตว์ปาลำน้ำน่านฝั่งขวา** พื้นที่เป็นป่าที่สมบูรณ์ติดต่อกัน เป็นผืนใหญ่ตรงรอยต่อของจังหวัดแพร่และจังหวัดอุดรธานี มีลักษณะเป็นภูเขาสูง บางส่วนสูงชัน ตลอดทั่วพื้นที่ติดต่อกันเป็นเทือกยาว มียอดเขาสูงสุดคือ เขาพญาฝ่อ หรือชาวบ้านเรียกพญาพ้อ มีระดับความสูง ๑,๔๔๗ เมตร เนื่องจากพื้นที่เป็นเนินเขาและภูเขาที่สูงชันต่อกันเป็นลูกคลื่น จะมีที่ราบแคบ ๆ ตามริมห้วยและยอดเขา ทำให้พื้นที่เกือบทั้งหมดเป็นพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ และชั้น ๒ มียอดเขาที่สำคัญคือ ดอยผาอี้อ, เขาพญาพ้อ, ดอยห้วยน้ำออก, ดอยห้วยเก็น และดอยผาลักไก่อ เป็นต้น จึงทำให้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารของห้วยโป่ง, ห้วยน้ำริด และห้วยน้ำลี ไหลผ่านอำเภอท่าปลา ลงสู่อ่างเก็บน้ำสิริกิติ์ และเป็นแหล่งอาหารสัตว์ป่าไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ ชนิด บางชนิดมีปริมาณน้อยหรือใกล้หมดไปแล้วที่สำรวจพบ ได้แก่ ช้างป่า, กระตัง และวัวแดง เป็นต้น

๒) ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม

๒.๑) คุณภาพน้ำ

การติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี มีการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำผิวดินในแหล่งน้ำ ๑ แหล่ง ได้แก่ แม่น้ำน่าน จำนวน ๓ สถานี โดยสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ ๓ ได้เก็บตัวอย่างน้ำในแม่น้ำน่าน จำนวน ๔ ครั้งต่อปี สถานีเก็บตัวอย่างคุณภาพน้ำ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๑๐ สถานีเก็บตัวอย่างน้ำแหล่งน้ำผิวดินในพื้นที่จังหวัดอุตรดิตถ์

แหล่งน้ำ	รหัสสถานี	สถานที่เก็บตัวอย่างน้ำ	ความถี่ (ครั้ง/ปี)
แม่น้ำน่าน	NA ๐๙	สะพานพิชัย ต.ในเมือง อ.พิชัย จ.อุตรดิตถ์	๔
	NA ๑๐	สะพานพัฒนาภาคเหนือ ๑๓ อ.เมือง จ.อุตรดิตถ์	๔
	NA ๑๑	สะพานบ้านวังขอน ต.จี่วังม อ.เมือง จ.อุตรดิตถ์	๔
คลองตรอน	TRC ๐๑	สะพานคลองตรอน ต.บ้านแก่ง อ.ตรอน จ.อุตรดิตถ์	๒
	TRC ๐๒	สะพานข้ามคลองตรอน บ้านเหล่า ต.น้ำอ่าง อ.ตรอน จ.อุตรดิตถ์	๒

๑.๖ ข้อมูลแหล่งน้ำธรรมชาติ แหล่งน้ำที่มีอยู่ตามธรรมชาติที่สำคัญ

๑) แม่น้ำน่าน (แม่น้ำหลัก) ต้นน้ำอยู่ที่อำเภอปัว - อำเภอน้ำหนาว จังหวัดน่าน ไหลผ่านเข้ามาจังหวัดอุตรดิตถ์ที่อำเภอน้ำป่า ลงมาทางใต้ของจังหวัด โดยไหลผ่านอำเภอเมืองอุตรดิตถ์ ,อำเภอตรอน และอำเภอพิชัยไปสู่จังหวัดพิษณุโลก รวมความยาวของแม่น้ำที่ไหลผ่านจังหวัดอุตรดิตถ์ประมาณ ๑๖๐ กิโลเมตร แม่น้ำสายนี้เปรียบเสมือนเส้นโลหิตใหญ่ของประชาชนในจังหวัด ประชาชนส่วนใหญ่อาศัยน้ำจากแม่น้ำน่านเป็นหลักในการเกษตรกรรมและการบริโภค ซึ่งกรมชลประทานได้ก่อสร้างเขื่อนสิริกิติ์ปิดกั้นแม่น้ำ อำเภอน้ำป่า เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการเกษตรกรรมและผลิตกระแสไฟฟ้า ปัจจุบันขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

๒) แม่น้ำปาด (แม่น้ำสาขา) ต้นกำเนิดของแม่น้ำปาดคือภูเขาทุ่งแล้ง ซึ่งเป็นภูเขาที่แบ่งเขตระหว่างประเทศไทยกับ สปป.ลาว ลำน้ำปาดไหลผ่านตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก อำเภอฟากท่าและไหลผ่านอำเภอน้ำปาด ไปบรรจบแม่น้ำน่าน ที่บ้านปากปาด อำเภอน้ำปาด บริเวณท้ายน้ำเขื่อนสิริกิติ์ ความยาวลำน้ำประมาณ ๑๖๐.๖๕ กิโลเมตร

๓) คลองตรอน (แม่น้ำสาขา) ต้นน้ำเกิดในภูเมียง ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาด ไหลผ่านอำเภอตรอน ลงสู่แม่น้ำน่านที่บ้านแก่ง ตำบลบ้านแก่ง อำเภอตรอน ความยาวลำน้ำประมาณ ๑๒๕.๕๐ กิโลเมตร

๔) คลองฝาง เกิดจากเขาขุนฝาง บ้านเหล่าป่าสา ตำบลผาจุก ไหลไปบรรจบแม่น้ำน่านที่บ้านปากฝาง ตำบลจี่วังม อำเภอเมืองอุตรดิตถ์

๕) คลองน้ำริด ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาพาสิ่ง อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่ ไหลผ่านบ้านปางต้นผึ้ง มาบรรจบกับห้วยแม่เฉยที่ผาตั้ง แล้วไหลผ่านบ้านด่านนาขามและบ้านน้ำริด ลงสู่แม่น้ำน่าน ที่ตอนเหนือของมณฑลทหารบกที่ ๓๕ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์

๖) คลองโพ เกิดจากเทือกเขาในเขตอำเภอลับแล ไหลผ่านบ้านม่อนดินแดง ตำบลท่าเสา ไปบรรจบแม่น้ำน่านที่วัดกลางธรรมสาคร

๗) **ห้วยแม่พูล - คลองแม่พ่อง** ต้นน้ำเกิดจากตำบลแม่พูลไหลผ่านตำบลแม่พูล มาบรรจบคลองแม่พ่องที่ตำบลฝายหลวง แล้วไหลผ่านตำบลทุ่งยั้ง ตำบลไผ่ล้อม ลงบึงมายังเขตตอนใต้ของอำเภอลับแล ติดกับอำเภอดรอนและอำเภอพิชัย

๘) **คลองละมุง** เป็นคลองระบายน้ำจากบึงมายและบริเวณทุ่งสามขา กับคลองต่างๆ ในเขตอำเภอสรีนคร จังหวัดสุโขทัย ลงสู่คลองละมุง ไหลลงสู่แม่น้ำน่าน ที่บ้านปากคลอง ตำบลคอรุม อำเภอพิชัย ความยาวคลองละมุงประมาณ ๓๕ กิโลเมตร

ตารางที่ ๑๑ จำนวนแหล่งน้ำของจังหวัดอุตรดิตถ์

อำเภอ	หนอง/บึง/ (แห่ง)	ลำคลอง/ลำห้วย/ลำธาร/คูน้ำ (แห่ง)
๑. เมืองอุตรดิตถ์	๑๒	๘๓
๒. ตรอน	๓๓	๑๓
๓. ท่าปลา	๒๘	๙
๔. น้ำปาด	๑๗	-
๕. ฟากท่า	๑๙	-
๖. บ้านโคก	๑๕	-
๗. พิชัย	๔๑	๒๘
๘. ลับแล	๓๙	๑๙
๙. ทองแสนซ้น	๑๖	๒๖
รวม	๒๒๐	๑๗๘

๑.๑.๔ ข้อมูลสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า

จังหวัดอุตรดิตถ์เป็นพื้นที่สำหรับการเกษตร ประชาชนมีอาชีพการเกษตร และการบริหารจัดการน้ำของจังหวัดอุตรดิตถ์ มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบการจัดตั้งสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าในพื้นที่ของจังหวัดอุตรดิตถ์ มีการจัดตั้งสถานีสูบน้ำจำนวน ๑๒๐ สถานี (แห่ง) มีการจัดตั้งตามพื้นที่ ๗ อำเภอ คืออำเภอเมืองอุตรดิตถ์ อำเภอพิชัย อำเภอท่าปลา อำเภอฟากท่า อำเภอทองแสนซ้น อำเภอน้ำปาด อำเภอดรอน อำเภอลับแลและอำเภอบ้านโคก ไม่มีการจัดตั้งสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า เนื่องจากไม่มีแหล่งน้ำที่สามารถรองรับการเครื่องสูบน้ำด้วยไฟฟ้าได้ จึงใช้น้ำเพื่อการเกษตรจากห้วย หนอง คลอง บึง น้ำฝนในการเกษตร

ตารางที่ ๑๒ พื้นที่ติดตั้ง สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า รายอำเภอของจังหวัดอุดรธานี

ลำดับที่	อำเภอ	ชื่อ อปท	จำนวนสถานี(แห่ง)
๑	เมืองอุดรธานี	ทต.วังกะพี้	๓
๒		อบต.บ้านดำน	๓
๓		อบต.หาดจิว	๕
๔		ทต.คิ่งตะเภา	๕
๕		ทต.ผาจุก	๗
๖		อบต.แสนตอ	๒
๗		ทต.หาดกรวด	๒
๘		ทต.จี้วังาม	๔
๙		ทต.ป่าเช่า	๑
๑๐	พิชัย	อบต.ไร่อ้อย	๘
๑๑		อบต.ในเมือง	๓
๑๒		อบต.คอรุ่ม	๔
๑๓		อบต.ท่าสัก	๖
๑๔		อบต.บ้านดารา	๗
๑๕		อบต.พญาแมน	๕
๑๖		อบต.ท่ามะเฟือง	๕
๑๗		อบต.บ้านโคก	๓
๑๘		อบต.บ้านหม้อ	๔
๑๙	ท่าปลา	อบต.ผาเลือด	๔
๒๐	ฟากท่า	อบต.ฟากท่า	๑
๒๑		อบต.สองคอน	๑
๒๒		อบต.บ้านเสี้ยว	๔
๒๓		อบต.สองห้อง	๑
๒๔	ทองแสนขัน	ทต.ทองแสนขัน	๑
๒๕		อบต.บ่อทอง	๓

ลำดับที่	อำเภอ	ชื่อ อปท	จำนวนสถานี(แห่ง)
๒๖		อบต.ป่าคาย	๒
๒๗		อบต.ผักขวง	๑
๒๘	น้ำปาด	อบต.เด่นเหล็ก	๓
๒๙		อบต.บ้านฝาย	๑
๓๐	ตรอน	อบต.บ้านแก่ง	๖
๓๑		อบต.หาดสองแคว	๓
๓๒		อบต.วังแดง	๘
๓๓		อบต.น้ำอ่าง	๔
รวมทั้งสิ้น ๓๓ แห่ง			๑๒๐ สถานี

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดอุดรดิตถ์, มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๓

๑.๗ ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม

๒.๑) คุณภาพน้ำ

การติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ มีการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำผิวดินในแหล่งน้ำ ๑ แห่ง ได้แก่ แม่น้ำน่าน จำนวน ๓ สถานี โดยสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ ๓ ได้เก็บตัวอย่างน้ำในแม่น้ำน่าน จำนวน ๔ ครั้งต่อปี สถานีเก็บตัวอย่างคุณภาพน้ำ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๑๓ สถานีเก็บตัวอย่างน้ำแหล่งน้ำผิวดินในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์

แหล่งน้ำ	รหัสสถานี	สถานที่เก็บตัวอย่างน้ำ	ความถี่ (ครั้ง/ปี)
แม่น้ำน่าน	NA ๐๙	สะพานพิชัย ต.ในเมือง อ.พิชัย จ.อุดรดิตถ์	๔
	NA ๑๐	สะพานพัฒนาภาคเหนือ ๑๓ อ.เมือง จ.อุดรดิตถ์	๔
	NA ๑๑	สะพานบ้านวังขอน ต.จี้วาม อ.เมือง จ.อุดรดิตถ์	๔
คลองตรอน	TRC ๐๑	สะพานคลองตรอน ต.บ้านแก่ง อ.ตรอน จ.อุดรดิตถ์	๒
	TRC ๐๒	สะพานข้ามคลองตรอน บ้านเหล่า ต.น้ำอ่าง อ.ตรอน จ.อุดรดิตถ์	๒

๒.๒) ข้อมูลคุณภาพอากาศ

ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ จังหวัดได้ประกาศฯ ขอความร่วมมืองดเว้น การเผาป่า เผาวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เผาขยะ และเผาวัชพืชข้างทาง การเผาในพื้นที่โล่งแจ้ง ในทุกกรณีเป็นระยะเวลา ๖๐ วัน ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๔ ถึงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔ จากการติดตามตรวจสอบข้อมูลการเกิดจุดความร้อน (Hotspot) ในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ ในช่วงวันที่ ๑ มกราคม ถึง ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔ พบจำนวนจุดความร้อน

ที่เกิดขึ้นทั้งสิ้น จำนวน ๒,๒๐๓ จุด เกิดขึ้นในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ๑,๐๖๐ จุด รองลงมาพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ๕๖๘ จุด พื้นที่เกษตร ๒๕๐ จุด พื้นที่เขต สปก. ๑๙๓ พื้นที่ชุมชนและอื่นๆ ๑๒๐ จุด และพื้นที่ริมถนนทางหลวง ๑๒ จุด เมื่อพิจารณาการเกิดจุดความร้อนสะสม เปรียบเทียบปี ๒๕๖๓-๒๕๖๔ ในภาพรวมพบจำนวนการเกิดจุดความร้อนสะสมลดลงร้อยละ ๕๖.๙๖ จากปีที่ผ่านมา หากจำแนกตามลักษณะการใช้ที่ดิน พบว่าเกิดจุดความร้อน ลดลงมากที่สุดในพื้นที่เกษตร ร้อยละ ๗๒.๘๐ รองลงมาพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติร้อยละ ๖๗.๖๙ และพื้นที่ริมทางหลวง ร้อยละ ๖๔.๗๑ ตามลำดับ

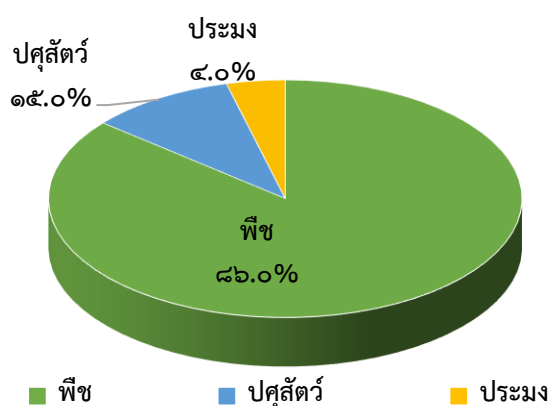
๑.๘ ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

ภาพรวมเศรษฐกิจจังหวัดอุดรดิตถ์ (ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๒ พิษณุโลก)

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี ของจังหวัดอุดรดิตถ์ ปี ๒๕๖๖ มีมูลค่า ๔๗,๙๙๖ ล้านบาท มีขนาดเศรษฐกิจเป็นอันดับ ๑๒ ของภาคเหนือ และเป็นอันดับ ๕ ของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ๑ รองจากจังหวัดพิษณุโลก เพชรบูรณ์ ตาก และสุโขทัย ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (GPP Per capita) เท่ากับ ๑๒๐,๗๒๐ บาท/คน/ปี

โครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัด ประกอบด้วยภาคเกษตรมูลค่า ๑๕.๒ พันล้านบาท และภาคนอกเกษตรมูลค่า ๒๙.๕ พันล้านบาท โดยมีสาขาเกษตรกรรม การผลิตอุตสาหกรรม และการขายส่งขายปลีก เป็นสาขาการผลิตหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของจังหวัด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๕๕.๕๔ รองลงมาคือสาขาการศึกษา มีสัดส่วนร้อยละ ๗.๗๘ สาขาการเงิน ประกันภัย มีสัดส่วนร้อยละ ๗.๗๓ สาขาการบริหารจัดการ มีสัดส่วนร้อยละ ๖.๑๘ สาขาการก่อสร้าง มีสัดส่วนร้อยละ ๕.๙๔ สาขาอสังหาริมทรัพย์ มีสัดส่วนร้อยละ ๔.๐ สาขากิจกรรมสุขภาพ มีสัดส่วนร้อยละ ๓.๔๙ และสาขาไฟฟ้า ก๊าซ ไอน้ำ มีสัดส่วนร้อยละ ๒.๕๘

ภาพที่ ๒ โครงสร้างเศรษฐกิจภาคเกษตร จังหวัดอุดรดิตถ์

ที่มา : จากการคำนวณ

๑.๕.๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดอุดรดิตถ์ (GPP) พ.ศ. ๒๕๖๓ (ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

ตารางที่ ๑๔ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดอุดรดิตถ์ แบบปริมาณลูกโซ่ ณ ราคาประจำปี ปี ๒๕๕๖-๒๕๖๓

(ล้านบาท)

	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563
Agriculture	13,723	11,323	8,686	8,313	13,827	14,447	12,777	12,746
Agriculture	13,723	11,323	8,686	8,313	13,827	14,447	12,777	12,746
Agriculture, forestry and fishing	13,723	11,323	8,686	8,313	13,827	14,447	12,777	12,746
Non-Agriculture	23,261	22,327	22,541	24,852	26,919	27,690	28,343	27,797
Industrial	5,692	5,099	4,830	6,266	6,310	6,229	6,807	5,970
Mining and quarrying	335	354	349	534	564	604	353	397
Manufacturing	4,529	3,879	3,560	4,488	4,305	4,527	5,190	4,230
Electricity, gas, steam and air conditioning supply	810	839	889	1,201	1,330	966	1,095	1,074
Water supply; sewerage, waste management and remediation activities	18	27	32	42	111	131	170	269
Services	17,569	17,228	17,711	18,587	20,609	21,462	21,536	21,827
Construction	1,687	1,652	1,603	1,818	1,918	2,222	2,123	2,348
Wholesale and retail trade and repair of motor vehicles and motorcycle	3,842	3,726	3,626	3,948	5,252	5,426	5,123	4,966
Transportation and storage	417	445	489	548	638	710	770	754
Accommodation and food service activities	49	54	65	82	87	98	105	92
Information and communication	304	286	330	299	343	396	470	537
Financial and insurance activities	2,092	2,400	2,682	2,944	3,047	3,142	3,339	3,386
Real estate activities	1,685	1,449	1,648	1,556	1,716	1,713	1,560	1,637
Professional, scientific and technical activities	2	2	2	5	8	6	9	7
Administrative and support service activities	44	47	51	57	60	58	58	38
Public administration and defence; compulsory social security	3,051	2,412	2,370	2,409	2,496	2,655	2,770	2,754
Education	3,113	3,369	3,394	3,378	3,417	3,266	3,264	3,409
Human health and social work activities	926	1,023	1,076	1,140	1,203	1,322	1,408	1,422
Arts, entertainment and recreation	79	79	78	98	116	136	162	144
Other service activities	279	283	297	303	309	313	376	333
Gross provincial product (GPP)	36,984	33,651	31,227	33,166	40,746	42,137	41,120	40,543
GPP Per capita (Baht)	85,760	78,460	73,212	78,449	97,163	101,348	99,766	99,236
Population (1,000 persons)	431	429	427	423	419	416	412	409

Agriculture	4,505	4,113	3,173	3,167	4,910	5,023	4,204	4,046
Agriculture	4,505	4,113	3,173	3,167	4,910	5,023	4,204	4,046
Agriculture, forestry and fishing	4,505	4,113	3,173	3,167	4,910	5,023	4,204	4,046
Non-Agriculture	16,961	16,271	16,249	16,887	18,094	18,775	18,738	18,017
Industrial	4,594	4,521	4,379	4,788	4,853	5,161	5,417	4,426
Mining and quarrying	257	265	239	303	316	338	192	206
Manufacturing	3,470	3,380	3,207	3,267	3,196	3,683	4,053	3,007
Electricity, gas, steam and air conditioning supply	765	776	838	1,103	1,185	901	971	935
Water supply; sewerage, waste management and remediation activities	11	14	17	22	59	72	94	155
Services	12,190	11,596	11,684	11,970	13,059	13,447	13,219	13,314
Construction	1,143	1,114	1,129	1,312	1,362	1,553	1,477	1,642
Wholesale and retail trade and repair of motor vehicles and motorcycle	2,415	2,210	2,123	2,186	2,863	2,946	2,704	2,595
Transportation and storage	335	356	347	371	424	475	504	489
Accommodation and food service activities	43	47	53	64	64	69	72	69
Information and communication	418	404	470	424	467	551	659	754
Financial and insurance activities	1,412	1,602	1,788	1,951	2,031	2,100	2,170	2,230
Real estate activities	1,773	1,535	1,727	1,637	1,807	1,795	1,626	1,689
Professional, scientific and technical activities	3	2	2	5	8	7	9	7
Administrative and support service activities	29	30	33	37	38	37	36	24
Public administration and defence; compulsory social security	1,974	1,508	1,426	1,392	1,398	1,446	1,474	1,439
Education	1,788	1,846	1,769	1,709	1,684	1,573	1,541	1,584
Human health and social work activities	599	639	646	658	671	716	744	738
Arts, entertainment and recreation	57	55	58	78	92	107	127	113
Other service activities	205	199	204	207	210	210	247	220
Gross provincial product (CVMs)	21,290	20,059	18,498	19,012	22,653	23,394	22,056	21,214

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ส่วนที่ ๒

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปลานิล

๒.๑ ข้อมูลปลานิล

๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปลานิล

ปลานิล เป็นปลาน้ำจืดในตระกูลซิคลิด (Cichlidae) มีถิ่นกำเนิดจากทวีปแอฟริกา ถูกนำเข้ามาในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๘ และได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายเนื่องจากเป็นปลาที่เลี้ยงง่าย โตเร็ว ทนต่อสภาพแวดล้อม และเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในรูปปลาสดและแปรรูป

ลักษณะเด่นของปลานิล

- เจริญเติบโตเร็ว สามารถเลี้ยงได้ขนาดตลาดภายใน ๔-๖ เดือน
- กินอาหารได้หลากหลาย ทั้งพืช แพลงก์ตอน และอาหารเม็ด
- ทนต่อสภาพน้ำและโรคได้ดี
- เนื้อมีโปรตีนสูง ไขมันต่ำ รสชาติดี
- สามารถเลี้ยงได้ทั้งในบ่อดิน กระชัง และบ่อซีเมนต์

ความสำคัญทางเศรษฐกิจ

ปลานิลถือเป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจสำคัญของประเทศไทย มีบทบาทต่อความมั่นคงทางอาหารและสร้างรายได้แก่เกษตรกรทั่วประเทศ ทั้งยังมีการพัฒนาสายพันธุ์ เช่น “ปลานิลจิตรลดา” เพื่อเพิ่มอัตราการเจริญเติบโตและความต้านทานโรค

๒.๒ สภาพพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงปลานิล

๑. แหล่งน้ำ

- ต้องมีน้ำสะอาดเพียงพอตลอดปี
- ค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ประมาณ ๖.๕-๘.๕
- อุณหภูมิที่เหมาะสม ๒๕-๓๒ องศาเซลเซียส
- มีออกซิเจนละลายน้ำเพียงพอ
- ไม่ควรเป็นพื้นที่เสี่ยงน้ำเสียจากโรงงานหรือสารเคมีการเกษตร

๒. ลักษณะพื้นที่

- พื้นที่ราบหรือมีความลาดเอียงเล็กน้อย
- ดินเหนียวหรือดินร่วนเหนียว สามารถกักเก็บน้ำได้ดี
- อยู่ใกล้แหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น คลอง หนอง บึง หรืออ่างเก็บน้ำ

- การคมนาคมสะดวกต่อการขนส่งอาหารปลาและผลผลิต

๓. ลักษณะบ่อเลี้ยง

- บ่อดินนิยมมีความลึกประมาณ ๑-๑.๕ เมตร
- คันบ่อควรแข็งแรง ป้องกันน้ำรั่วซึม
- มีระบบน้ำเข้า-ออกสะดวก
- ขนาดบ่อควรเหมาะต่อการจัดการ เช่น ๑-๕ ไร่ต่อบ่อ

๔. รูปแบบการเลี้ยงที่เหมาะสม

การเลี้ยงในบ่อดิน

- ต้นทุนไม่สูง
- เหมาะสำหรับเกษตรกรทั่วไป
- ใช้อาหารธรรมชาติร่วมกับอาหารสำเร็จรูป

การเลี้ยงในกระชัง

- เหมาะกับพื้นที่แม่น้ำ อ่างเก็บน้ำ เขื่อน
- ควบคุมการจัดการง่าย
- ให้ผลผลิตต่อพื้นที่สูง

การเลี้ยงในบ่อซีเมนต์

- เหมาะกับพื้นที่จำกัด
- ควบคุมคุณภาพน้ำได้ง่าย
- ใช้ในงานอนุบาลลูกปลาและเพาะพันธุ์

๒.๓ การขยายพันธุ์ปลานิล

ลักษณะการสืบพันธุ์

ปลานิลเป็นปลาที่ขยายพันธุ์ได้ง่าย โดยตัวเมียจะอมไข่ไว้ในปากจนฟักเป็นตัว เรียกว่า “Mouth Brooding”

การคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์

- อายุประมาณ ๕-๗ เดือนขึ้นไป
- แข็งแรง สมบูรณ์ ไม่มีโรค
- ตัวผู้ลำตัวยาว สีเข้ม
- ตัวเมียท้องอูมและมีช่องเพศกว้าง

วิธีการเพาะพันธุ์

๑. การเตรียมบ่อเพาะ

- ตากบ่อ ๕-๗ วัน
- ใส่ปูนขาวเพื่อฆ่าเชื้อ
- เติมน้ำลึกประมาณ ๐.๘-๑ เมตร
- ใส่ปุ๋ยคอกเพื่อเพิ่มอาหารธรรมชาติ

๒. การปล่อยพ่อแม่พันธุ์

- อัตราส่วนตัวผู้ : ตัวเมีย ประมาณ ๑ : ๓
- ปล่อยลงบ่อเพาะหรือกระชังในล่อน

๓. การเก็บลูกปลา

- หลังผสมพันธุ์ประมาณ ๗-๑๐ วัน ตัวเมียจะอมไข่
- เมื่อลูกปลาเริ่มว่ายน้ำจึงแยกไปอนุบาล

การอนุบาลลูกปลา

- อนุบาลในบ่อดินหรือบ่อซีเมนต์
- ให้อาหารผงละเอียดหรือไรแดง
- ควบคุมคุณภาพน้ำอย่างสม่ำเสมอ
- ลูกปลาขนาด ๒-๓ เซนติเมตร สามารถนำไปเลี้ยงต่อได้

ข้อดีของการเลี้ยงปลานิล

- ใช้ระยะเวลาเลี้ยงสั้น
- ตลาดรองรับตลอดปี
- แปรรูปได้หลากหลาย
- เหมาะกับเกษตรกรรายย่อยและแปลงใหญ่
- สามารถพัฒนาเป็นสินค้า GI หรือสินค้าเกษตรมูลค่าสูงได้

๒.๔ รูปแบบการเพาะเลี้ยงปลานิล

๑. การเลี้ยงในบ่อดิน เป็นรูปแบบที่นิยมมากที่สุด เนื่องจากต้นทุนต่ำและใช้ประโยชน์จากอาหารธรรมชาติในบ่อได้

ลักษณะบ่อ

- ขนาดบ่อประมาณ ๑-๕ ไร่
- ความลึก ๑-๑.๕ เมตร
- มีระบบน้ำเข้า-ออกสะดวก
- ดินควรกักเก็บน้ำได้ดี

ข้อดี

- ต้นทุนต่ำ
- ปลาเจริญเติบโตดี
- ใช้อาหารธรรมชาติร่วมกับอาหารเม็ดได้

ข้อจำกัด

- ควบคุมคุณภาพน้ำได้ยากกว่าบ่อซีเมนต์
- ต้องมีพื้นที่และแหล่งน้ำเพียงพอ

๒. การเลี้ยงในกระชัง เหมาะสำหรับพื้นที่ที่มีแม่น้ำ อ่างเก็บน้ำ หรือเขื่อน

ลักษณะกระชัง

- โครงเหล็กหรือไม้
- ใช้วนไนลอน
- ขนาดนิยม ๓×๓ เมตร หรือ ๕×๕ เมตร

ข้อดี

- ใช้พื้นที่น้อย
- ควบคุมการจัดการง่าย
- ได้ผลผลิตสูงต่อพื้นที่

ข้อจำกัด

- เสี่ยงต่อน้ำเสียและกระแสน้ำ
- ต้นทุนอุปกรณ์สูงกว่าบ่อดิน

๓. การเลี้ยงในบ่อซีเมนต์ นิยมใช้ในพื้นที่จำกัดหรือใช้นุบาลลูกปลา

ข้อดี

- ควบคุมคุณภาพน้ำง่าย
- จัดการโรคสะดวก
- ใช้น้ำน้อย

ข้อจำกัด

- ต้นทุนก่อสร้างสูง
- ต้องดูแลคุณภาพน้ำใกล้ชิด

๒.๕ การเพาะเลี้ยงปลานิล

การเพาะเลี้ยงปลานิลสามารถดำเนินการได้ตลอดทั้งปี โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำและระบบชลประทานเพียงพอ ระยะเวลาการเลี้ยงเฉลี่ยประมาณ ๔-๖ เดือน หรืออาจนานถึง ๗-๘ เดือน ขึ้นอยู่กับรูปแบบการเลี้ยง ขนาดพันธุ์ปลา และการจัดการฟาร์ม

ตารางที่ ๑๕ ตารางปฏิทินการเพาะเลี้ยงปลานิล (รอบการเลี้ยง ๖ เดือน)

ระยะ	ช่วงเวลา	กิจกรรมสำคัญ
๑. เตรียมบ่อ	สัปดาห์ที่ ๑	- ตากบ่อ ๕-๗ วัน- กำจัดศัตรูปลาและวัชพืช- ใส่ปูนขาวและปุ๋ยคอก- เติมน้ำเข้าบ่อ
๒. ปล่อยพันธุ์ปลา	สัปดาห์ที่ ๒	- ปล่อยลูกปลาขนาด ๒-๓ ซม.- ปรับอุณหภูมิก่อนปล่อย- ปล่อยช่วงเช้าหรือเย็น
๓. ระยะอนุบาล	เดือนที่ ๑-๒	- ให้อาหารโปรตีนสูงวันละ ๒-๓ ครั้ง- ตรวจสอบคุณภาพน้ำ- คัดปลาที่อ่อนแอออก
๔. ระยะเร่งการเจริญเติบโต	เดือนที่ ๓-๔	- ให้อาหารเม็ดตามน้ำหนักตัว- เปลี่ยนถ่ายน้ำบางส่วน- ฝ้าระวังโรคและปรสิต
๕. ระยะขุนก่อนจับ	เดือนที่ ๕	- ลดความหนาแน่นของปลา- เพิ่มการจัดการคุณภาพน้ำ- วางแผนตลาดและผู้รับซื้อ
๖. จับผลผลิต	เดือนที่ ๖	- จับปลาขนาดตลาด ๕๐๐-๑,๐๐๐ กรัม/ตัว- คัดขนาดและจำหน่าย
๗. เตรียมรอบใหม่	หลังจับผลผลิต	- ล้างบ่อพักบ่อ- ปรับปรุงดินและระบบน้ำ

ตารางที่ ๑๗ การจัดการรายเดือน

เดือน	กิจกรรมหลัก
มกราคม	เตรียมบ่อและปล่อยลูกปลา
กุมภาพันธ์	อนุบาลลูกปลาและควบคุมคุณภาพน้ำ
มีนาคม	ให้อาหารเร่งการเจริญเติบโต
เมษายน	ฝ้าระวังโรคช่วงอากาศร้อน
พฤษภาคม	เปลี่ยนถ่ายน้ำและบริหารต้นทุนอาหาร
มิถุนายน	จับผลผลิตและจำหน่าย
กรกฎาคม	เตรียมบ่อรอบใหม่
สิงหาคม	ปล่อยลูกปลารุ่นใหม่

เดือน	กิจกรรมหลัก
กันยายน	อนุบาลและจัดการคุณภาพน้ำช่วงฝน
ตุลาคม	เร่งการเจริญเติบโต
พฤศจิกายน	เตรียมตลาดและวางแผนจับปลา
ธันวาคม	จับผลผลิตและพักบ่อ

ตารางที่ ๑๘ แนวทางการจัดการตามฤดูกาล

ฤดูร้อน (มีนาคม-พฤษภาคม)	ฤดูฝน (มิถุนายน-ตุลาคม)	ฤดูหนาว (พฤศจิกายน-กุมภาพันธ์)
- ตรวจออกซิเจนในน้ำสม่ำเสมอ - ลดปริมาณอาหารช่วงอากาศร้อนจัด - เพิ่มการถ่ายเทน้ำ	- ระวังน้ำขุ่นและค่าความเป็นกรด-ด่างเปลี่ยนแปลง - ป้องกันน้ำล้นบ่อ - ฝ้าระวังโรคจากเชื้อแบคทีเรียและปรสิต	- ปลาจะกินอาหารลดลง - ปรับปริมาณอาหารให้เหมาะสม - ควบคุมคุณภาพน้ำเพื่อรักษาการเจริญเติบโต

๒.๖ ขั้นตอนการเพาะเลี้ยงปลานิล

๑. การเตรียมบ่อ

- ตากบ่อประมาณ ๕-๗ วัน
- กำจัดวัชพืชและศัตรูปลา
- ใส่ปูนขาวเพื่อปรับสภาพดิน
- ใส่ปุ๋ยคอกเพื่อสร้างอาหารธรรมชาติ
- เติมน้ำลึกประมาณ ๑ เมตร

๒. การปล่อยพันธุ์ปลา

- ใช้ลูกปลาขนาด ๒-๓ เซนติเมตร
- ควรเลือกพันธุ์แข็งแรง ว่ายน้ำดี
- ปรับอุณหภูมิน้ำก่อนปล่อย
- ปล่อยในช่วงเช้าหรือเย็น

อัตราปล่อย

- บ่อดินประมาณ ๓,๐๐๐-๕,๐๐๐ ตัวต่อไร่
- กระชังประมาณ ๕๐-๑๐๐ ตัวต่อลูกบาศก์เมตร

การให้อาหาร

- ให้อาหารวันละ ๒-๓ ครั้ง
- ระยะเล็กให้อาหารโปรตีนสูง
- ปรับปริมาณอาหารตามน้ำหนักปลา
- ควรให้อาหารตรงเวลา

แนวทางลดต้นทุน

- ใช้วัตถุดิบท้องถิ่นผสมอาหาร
- ใช้พืชน้ำหรือແພງແຕງเสริม
- ลดอาหารช่วงอากาศแปรปรวน

การดูแลคุณภาพน้ำ

คุณภาพน้ำที่เหมาะสม

- pH ๖.๕-๘.๕
- อุณหภูมิ ๒๕-๓๒ องศาเซลเซียส
- มีออกซิเจนเพียงพอ

การจัดการ

- เปลี่ยนถ่ายน้ำบางส่วน
- ใช้เครื่องตีน้ำหรือเติมอากาศ
- หมั่นสังเกตพฤติกรรมปลา

โรคและปัญหาที่พบบ่อย

โรคที่พบบ่อย

- โรคติดเชื้อแบคทีเรีย
- โรคจากปรสิตภายนอก
- โรคจากคุณภาพน้ำเสีย

การป้องกัน

- รักษาคุณภาพน้ำ
- ไม่ปล่อยปลาแน่นเกินไป
- ใช้อาหารคุณภาพดี
- คัดแยกปลาป่วยทันที

การจับผลผลิตและการตลาด

- ระยะเลี้ยงประมาณ ๔-๖ เดือน
- ขนาดตลาดเฉลี่ย ๕๐๐-๑,๐๐๐ กรัม/ตัว
- จำหน่ายได้ทั้งปลาสดและแปรรูป

ช่องทางตลาด

- ตลาดสด
- ร้านอาหาร
- ห้างสรรพสินค้า
- ตลาดออนไลน์
- โรงงานแปรรูปสัตว์น้ำ

๒.๗ แนวทางการพัฒนารายสินค้า “ปลานิล”

ตารางที่ ๑๙ การพัฒนาศายพันธุ์ปลานิลคุณภาพ

แนวทางพัฒนา	เป้าหมาย
- ส่งเสริมการใช้พันธุ์ปลานิลที่มีอัตราการเจริญเติบโตดี เช่น ปลานิลจิตรลดา และสายพันธุ์ปรับปรุง - พัฒนาศูนย์เพาะพันธุ์และอนุบาลลูกพันธุ์ในพื้นที่ - ส่งเสริมการคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ที่แข็งแรง ปลอดโรค - ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเพาะพันธุ์และอนุบาลลูกปลาแก่เกษตรกร	- ลดอัตราการสูญเสียระหว่างเลี้ยง - เพิ่มอัตราการเจริญเติบโตและผลผลิตต่อไร่ - ยกระดับคุณภาพปลานิลให้ได้มาตรฐานตลาด

ตารางที่ ๒๐ การลดต้นทุนอาหารสัตว์น้ำ

แนวทางพัฒนา	เป้าหมาย
- สนับสนุนการผลิตอาหารปลาใช้เองจากวัตถุดิบท้องถิ่น - ส่งเสริมการใช้อาหารเสริมธรรมชาติ เช่น แหนแดง จุลินทรีย์ และฟิชน้ำ - ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการให้อาหารอย่างเหมาะสม - ส่งเสริมระบบการเลี้ยงแบบผสมผสานเพื่อลดต้นทุน	- ลดต้นทุนการผลิตต่อกิโลกรัม - เพิ่มประสิทธิภาพการให้อาหาร (FCR) - เพิ่มกำไรสุทธิของเกษตรกร

ตารางที่ ๒๑ การยกระดับมาตรฐานฟาร์ม (GAP/GMP)

แนวทางพัฒนา	เป้าหมาย
- ส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าสู่ระบบมาตรฐาน GAP ด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ - พัฒนาโรคภัยและแปรรูปให้ได้มาตรฐาน GMP - จัดทำระบบตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) - พัฒนาระบบสุขอนามัยและความปลอดภัยอาหาร	- เพิ่มความเชื่อมั่นของผู้บริโภค - รองรับตลาดสมัยใหม่และตลาดส่งออก - ยกระดับคุณภาพสินค้าให้แข่งขันได้

ตารางที่ ๒๒ การแปรรูปเพิ่มมูลค่า

แนวทางพัฒนา	เป้าหมาย
- พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูป เช่น ปลานิลแดดเดียว ปลานิลรมควัน ลูกชิ้นปลา และปลาแห้งแช่แข็ง - ออกแบบบรรจุภัณฑ์และสร้างตราสินค้า - ส่งเสริมมาตรฐาน ออย. และการรับรองสินค้า - เชื่อมโยงผลิตภัณฑ์กับการท่องเที่ยวชุมชน	- เพิ่มมูลค่าสินค้า - กระจายรายได้สู่ชุมชน - ลดปัญหาผลผลิตล้นตลาด

ตารางที่ ๒๓ การเชื่อมโยงตลาดออนไลน์และโมเดิร์นเทรด

แนวทางพัฒนา	เป้าหมาย
- ส่งเสริมการจำหน่ายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ - เชื่อมโยงตลาดโมเดิร์นเทรด โรงแรม และร้านอาหาร - พัฒนาระบบรวบรวมและกระจายสินค้า - จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์และสร้างแบรนด์สินค้าชุมชน	- เพิ่มช่องทางการจำหน่าย - สร้างเสถียรภาพด้านราคา - เพิ่มรายได้ให้เกษตรกร

ตารางที่ ๒๔ การบริหารจัดการน้ำและรับมือสภาพภูมิอากาศ

แนวทางพัฒนา	เป้าหมาย
- พัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำและระบบหมุนเวียนน้ำ - ส่งเสริมการตรวจวัดคุณภาพน้ำอย่างสม่ำเสมอ - เตรียมแผนรับมือภัยแล้ง น้ำท่วม และอุทกภัยเปลี่ยนแปลง - สนับสนุนเทคโนโลยีการเลี้ยงที่ใช้ใช้น้ำน้อย	- ลดความเสี่ยงด้านการผลิต - เพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ - สร้างความมั่นคงในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ตารางที่ ๒๕ การรวมกลุ่มแปลงใหญ่และระบบ Contract Farming

แนวทางพัฒนา	เป้าหมาย
- ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิล - พัฒนาระบบบริหารจัดการกลุ่มและศูนย์เรียนรู้ - เชื่อมโยงผู้ผลิตกับผู้บริโภคโดยตรง - ส่งเสริมระบบ Contract Farming ที่เป็นธรรม	- เพิ่มอำนาจต่อรองทางการตลาด - ลดต้นทุนร่วมกัน - สร้างความมั่นคงด้านราคาและตลาดรองรับ

ตารางที่ ๒๖ การส่งเสริมปลานิลปลอดภัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

แนวทางพัฒนา	เป้าหมาย
- ลดการใช้สารเคมีและยาปฏิชีวนะ - ส่งเสริมระบบบำบัดน้ำก่อนปล่อยสู่ธรรมชาติ - พัฒนาแนวทางการเลี้ยงแบบ Biosecurity - สนับสนุนการผลิตตามแนวทาง BCG Economy	- สร้างความปลอดภัยต่อผู้บริโภค - ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม - เพิ่มโอกาสเข้าสู่ตลาดสุขภาพและตลาดพรีเมียม

ส่วนที่ ๓

สถานการณ์ปลานิลจังหวัดอุดรดิตถ์

๓.๑ ภาพรวมสถานการณ์การผลิตปลานิลจังหวัดอุดรดิตถ์

จังหวัดอุดรดิตถ์มีศักยภาพในการเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืด โดยเฉพาะ “ปลานิล” เนื่องจากมีแหล่งน้ำธรรมชาติและระบบชลประทานกระจายอยู่หลายพื้นที่ เช่น แม่น้ำน่าน อ่างเก็บน้ำ ผาย และคลองส่งน้ำ ซึ่งเอื้อต่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทั้งในบ่อดินและกระชัง ประกอบกับเกษตรกรในพื้นที่มีประสบการณ์ด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและสามารถพัฒนาเป็นอาชีพเสริมควบคู่การทำเกษตรกรรมได้

ปลานิลถือเป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ มีความต้องการบริโภคอย่างต่อเนื่อง ทั้งตลาดสด ร้านอาหาร และการแปรรูป โดยประเทศไทยมีพื้นที่เพาะเลี้ยงปลานิลมากกว่า ๕ แสนไร่ และมีผลผลิตรวมกว่า ๒.๕ แสนตันต่อปี

ในจังหวัดอุดรดิตถ์ การเลี้ยงปลานิลส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงในบ่อดินของเกษตรกรรายย่อยและกลุ่มเกษตรกร รวมถึงบางพื้นที่มีการเลี้ยงในกระชังตามแหล่งน้ำสาธารณะ โดยนิยมเลี้ยงพันธุ์ปลานิลจิตรลดา ซึ่งเป็นสายพันธุ์ที่เจริญเติบโตดี ทนโรค และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ภาคเหนือ ทั้งนี้จังหวัดอุดรดิตถ์ยังมีหน่วยงานสนับสนุนด้านพันธุ์กรรมสัตว์น้ำ ได้แก่ ศูนย์วิจัยและพัฒนาพันธุ์กรรมสัตว์น้ำ อุดรดิตถ์ ซึ่งมีบทบาทในการส่งเสริมพันธุ์ปลานิลจิตรลดา ๓ และ ๔ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

๓.๒ พื้นที่เพาะเลี้ยงและแหล่งผลิตสำคัญ

พื้นที่เพาะเลี้ยงปลานิล ๓,๗๑๔.๗๑๐ ไร่

ปริมาณผลผลิต ๒,๒๐๒.๓๒๐ ไร่

พื้นที่เพาะเลี้ยงปลานิลของจังหวัดอุดรดิตถ์กระจายอยู่ในหลายอำเภอ โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำเพียงพอและมีระบบชลประทานรองรับ เช่น อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ อำเภอพิชัย อำเภอดรอน อำเภอลับแล อำเภอดงแสนดิน และอำเภอปากท่า

ลักษณะการเลี้ยงส่วนใหญ่ ได้แก่

- การเลี้ยงในบ่อดิน
- การเลี้ยงในกระชังตามแหล่งน้ำธรรมชาติ
- การเลี้ยงแบบผสมผสานร่วมกับพืชหรือสัตว์น้ำชนิดอื่น

แหล่งน้ำสำคัญที่สนับสนุนการเพาะเลี้ยง ได้แก่

- แม่น้ำน่าน
- อ่างเก็บน้ำขนาดกลางและขนาดเล็ก
- คลองส่งน้ำชลประทาน
- แหล่งน้ำชุมชนและสระเกษตร

จุดเด่นของการผลิตปลานิลจังหวัดอุดรดิตถ์

๑. มีแหล่งน้ำต้นทุนเพียงพอ จังหวัดอุดรดิตถ์มีระบบชลประทานและแหล่งน้ำธรรมชาติหลายแห่งเอื้อต่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตลอดปี

๒. เกษตรกรมีประสบการณ์ด้านประมง หลายพื้นที่มีการเลี้ยงปลาเพื่อบริโภคและจำหน่ายมานาน สามารถต่อยอดสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ได้

๓. สามารถพัฒนาเป็นเกษตรมูลค่าสูง ปลานิลสามารถแปรรูปได้หลากหลาย เช่น ปลานิลแดดเดียว ปลาแล่แช่แข็ง และปลานิลรมควัน

๔. มีศักยภาพเชื่อมโยงตลาดภาคเหนือ จังหวัดอุดรดิตถ์เป็นจุดเชื่อมโยงการค้าระหว่างภาคเหนือตอนล่างและตอนบน สามารถกระจายสินค้าไปยังจังหวัดใกล้เคียงได้สะดวก

ปัญหาและข้อจำกัดในการผลิต

- ต้นทุนอาหารสัตว์น้ำมีแนวโน้มสูงขึ้น
- สภาพอากาศแปรปรวน ส่งผลต่อคุณภาพน้ำ
- เกษตรกรบางส่วนยังขาดมาตรฐานการผลิต
- ระบบตลาดและการรวมกลุ่มยังไม่เข้มแข็ง
- ผลผลิตส่วนใหญ่จำหน่ายแบบปลาสด ทำให้มูลค่าเพิ่มยังไม่สูง

แนวโน้มนการพัฒนา

จังหวัดอุดรดิตถ์มีแนวโน้มส่งเสริมการผลิตปลานิลในรูปแบบ

- การรวมกลุ่มแปลงใหญ่
- การพัฒนามาตรฐาน GAP
- การลดต้นทุนการผลิต
- การแปรรูปเพิ่มมูลค่า
- การเชื่อมโยงตลาดออนไลน์และตลาดสมัยใหม่
- การผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมตามแนวทาง BCG Model

ซึ่งจะช่วยยกระดับปลานิลให้เป็นสินค้าเกษตรสำคัญของจังหวัดและสร้างรายได้ที่มั่นคงแก่เกษตรกรในพื้นที่ต่อไป

๓.๓ ปฏิทินแสดงการกระจายตัวของผลผลิตสินค้าประมงที่สำคัญ ปี ๒๕๖๔

เมื่อพิจารณาจากตารางที่ ๒๗ จากการคาดการณ์ผลผลิตปลานิลตลอดทั้งปี พบว่า ผลผลิตปลานิลจะออกสู่ตลาดโดยภาพรวมผลผลิตปลานิลจะออกตลอดทั้งปี

ตารางที่ ๒๗ การกระจายตัวของผลผลิตสินค้าประมงที่สำคัญ ปี ๒๕๖๔ (ร้อยละ)

จังหวัด	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
อุดรดิตถ์	15.78	9.47	4.25	15.53	4.34	6.36	5.27	7.75	4.41	8.16	4.74	13.93

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดอุดรดิตถ์

๓.๔ ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนจากการผลิตปลานิลจังหวัดอุดรดิตถ์

ต้นทุนการเลี้ยงปลานิลแบ่งเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

๑. ต้นทุนคงที่

- ๑) ค่าชุดบ่อและปรับปรุงบ่อ
- ๒) เครื่องสูบน้ำ
- ๓) ระบบท่อส่งน้ำ
- ๔) อุปกรณ์จับปลา
- ๕) ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือ

๒. ต้นทุนผันแปร

- ๑) ค่าลูกพันธุ์ปลา
- ๒) ค่าอาหารสัตว์น้ำ
- ๓) ค่าน้ำมันและค่าไฟฟ้า
- ๔) ค่ายาและสารปรับปรุงคุณภาพน้ำ
- ๕) ค่าแรงงาน
- ๖) ค่าขนส่งผลผลิต

ตารางที่ ๒๘ ประมาณการต้นทุนการผลิตปลานิลในจังหวัดอุดรดิตถ์

(กรณีเลี้ยงในบ่อดิน ๑ ไร่/รอบการผลิต ๕-๖ เดือน)

รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท/ไร่)
ลูกพันธุ์ปลา	๔,๐๐๐ - ๖,๐๐๐
อาหารปลา	๑๘,๐๐๐ - ๒๕,๐๐๐
ค่าน้ำและไฟฟ้า	๑,๕๐๐ - ๓,๐๐๐
ค่ายาและปรับปรุงคุณภาพน้ำ	๑,๐๐๐ - ๒,๐๐๐

รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท/ไร่)
ค่าแรงงาน	๓,๐๐๐ – ๕,๐๐๐
ค่าเสื่อมอุปกรณ์	๑,๐๐๐ – ๒,๐๐๐
รวมต้นทุน	๓๐,๐๐๐ – ๔๓,๐๐๐

ตัวเลขดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาแปลงใหญ่ปลานิลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่พบว่า ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยประมาณ ๓๔,๐๐๐-๔๒,๐๐๐ บาทต่อไร่ต่อรอบการผลิต

ตารางที่ ๒๘ ผลผลิตและผลตอบแทน

รายการ	ค่าเฉลี่ย
ผลผลิต	๑,๐๐๐ – ๑,๔๐๐ กิโลกรัม/ไร่
ราคาขายหน้าฟาร์ม	๔๐ – ๕๐ บาท/กิโลกรัม
รายได้รวม	๔๐,๐๐๐ – ๗๐,๐๐๐ บาท/ไร่
กำไรสุทธิ	๑๐,๐๐๐ – ๒๕,๐๐๐ บาท/ไร่

ตารางที่ ๒๙ การวิเคราะห์จุดแข็งด้านเศรษฐกิจของปลานิลอุตรดิตถ์

จุดแข็ง	จุดอ่อน
๑) ใช้ระยะเวลาเลี้ยงสั้นเพียง ๔-๖ เดือน ๒) ตลาดรองรับตลอดปี ๓) สามารถจำหน่ายได้ทั้งปลาสดและแปรรูป ๔) ใช้พื้นที่ไม่มากเมื่อเทียบกับพืชเศรษฐกิจบางชนิด ๕) สามารถเลี้ยงร่วมกับกิจกรรมเกษตรอื่นได้	๑) ต้นทุนอาหารสัตว์น้ำสูง ๒) ราคาผลผลิตผันผวนตามฤดูกาล ๓) เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายปลาสด ทำให้มูลค่าเพิ่มต่ำ ๔) การรวมกลุ่มและการบริหารตลาดยังไม่เข้มแข็ง

ตารางที่ ๓๐ แนวทางเพิ่มผลตอบแทน

ลดต้นทุนอาหารสัตว์น้ำ	๑) ผลิตอาหารใช้เอง ๒) ใช้วัตถุดิบในชุมชน ๓) ส่งเสริมแพนแดงและอาหารธรรมชาติ
เพิ่มผลผลิตต่อไร่	๑) ใช้พันธุ์ปลานิลคุณภาพ ๒) พัฒนาระบบจัดการน้ำ ๓) ใช้มาตรฐาน GAP
เพิ่มมูลค่าสินค้า	๑) ปลานิลแดดเดียว ๒) ปลานิลรมควัน ๓) ปลาแล่แช่แข็ง

	๔) ผลิตภัณฑ์พร้อมปรุง
พัฒนาแปลงใหญ่ปาลนิล	๑) รวมซื้ออาหารและลูกพันธุ์ ๒) รวมจำหน่ายผลผลิต ๓) เชื่อมโยงตลาดโมเดิร์นเทรดและร้านอาหาร

๓.๕ การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ

การผลิตปาลนิลมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ โดยมีจุดคุ้มทุนด้านผลผลิตประมาณ ๘๐๙ กิโลกรัมต่อไร่ และจุดคุ้มทุนด้านราคาประมาณ ๒๘.๖๔ บาทต่อกิโลกรัม ขณะที่ผลผลิตเฉลี่ยของเกษตรกรอยู่ที่ประมาณ ๑,๑๙๒ กิโลกรัมต่อไร่ และราคาจำหน่ายเฉลี่ย ๔๒.๑๙ บาทต่อกิโลกรัม ส่งผลให้สามารถสร้างกำไรสุทธิเฉลี่ยประมาณ ๑๖,๑๕๔ บาทต่อไร่ต่อรอบการผลิต ทั้งนี้ หากเกษตรกรมีบ่อเลี้ยงอยู่แล้ว จะสามารถคืนทุนได้ภายใน ๑ รอบการผลิต หรือประมาณ ๕-๖ เดือน ส่วนกรณีลงทุนก่อสร้างบ่อใหม่จะมีระยะคืนทุนประมาณ ๒.๕-๔ ปี ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพการผลิตและสถานการณ์ตลาด

๑) จุดคุ้มทุน (Break-Even Point) หมายถึง ปริมาณผลผลิตหรือรายได้ที่เกษตรกรต้องได้รับจึงจะครอบคลุมต้นทุนทั้งหมด โดยไม่มีกำไรและไม่ขาดทุน

จากข้อมูลต้นทุนเฉลี่ย

ต้นทุนการผลิต = ๓๔,๑๔๐ บาท/ไร่/รุ่น

ราคาขายเฉลี่ย = ๔๒.๑๙ บาท/กิโลกรัม

ดังนั้น จุดคุ้มทุน (กก.) = $34,140 \div 42.19 =$ ประมาณ ๘๐๙ กิโลกรัมต่อไร่

หมายความว่า หากเกษตรกรสามารถผลิตปาลนิลได้มากกว่า ๘๐๙ กิโลกรัมต่อไร่ จะเริ่มมีกำไร

จุดคุ้มทุนด้านราคา

เมื่อผลผลิตเฉลี่ยอยู่ที่ ๑,๑๙๒ กิโลกรัมต่อไร่

ราคาคุ้มทุน (บาท/กก.) = $34,140 \div 1,192 =$ ประมาณ ๒๘.๖๔ บาทต่อกิโลกรัม

ดังนั้น หากราคาปาลนิลสูงกว่า ๒๘.๖๔ บาท/กิโลกรัม เกษตรกรจะมีกำไรจากการผลิต

๒) ระยะคืนทุน (Payback Period)

สำหรับเกษตรกรที่มีบ่อเลี้ยงอยู่แล้ว ระยะคืนทุนจะคิดจากต้นทุนการผลิตในแต่ละรอบการเลี้ยง ซึ่งใช้เวลาประมาณ ๕-๖ เดือน

จากข้อมูล

กำไรสุทธิ = ๑๖,๑๕๔ บาท/ไร่/รุ่น

รอบการผลิต = ๖ เดือน

แสดงว่าเกษตรกรสามารถได้รับผลตอบแทนกลับคืนภายใน ๑ รอบการผลิต หรือประมาณ ๕-๖ เดือน

ตารางที่ ๓๑ กรณีลงทุนชุดบ่อใหม่

รายการ	มูลค่าโดยประมาณ
ค่าชุดบ่อ ๑ ไร่	๘๐,๐๐๐-๑๒๐,๐๐๐ บาท
กำไรสุทธิต่อรอบ	๑๖,๐๐๐ บาท
จำนวนรอบคืนทุน	๕-๘ รอบ
ระยะคืนทุน	๒.๕-๔ ปี

ตารางที่ ๓๒ การวิเคราะห์ความคุ้มค่า

จุดแข็ง	๑) ใช้ระยะเวลาผลิตสั้น (๔-๖ เดือน) ๒) สามารถผลิตได้ ๒ รุ่นต่อปี ๓) มีตลาดรองรับต่อเนื่อง ๔) ความเสี่ยงต่ำกว่าสัตว์น้ำหลายชนิด
ปัจจัยที่ทำให้คืนทุนเร็วขึ้น	๑) ลดต้นทุนอาหารสัตว์น้ำ ๒) ใช้ลูกพันธุ์คุณภาพ ๓) ลดอัตราการตายของปลา ๔) รวมกลุ่มซื้อปัจจัยการผลิต ๕) ปรับรูปเพิ่มมูลค่า

๓.๖) ปัญหาและข้อจำกัดด้านต้นทุนการผลิตปลานิล

การผลิตปลานิลของเกษตรกรยังประสบปัญหาด้านต้นทุนการผลิตที่มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ โดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

๑. ต้นทุนอาหารสัตว์น้ำสูง

อาหารสัตว์น้ำเป็นต้นทุนหลักของการเลี้ยงปลานิล คิดเป็นประมาณร้อยละ ๖๐-๗๐ ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด โดยราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ เช่น ปลาป่น กากถั่วเหลือง และข้าวโพด มีความผันผวนตามภาวะตลาดโลก ทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้นและส่งผลโดยตรงต่อกำไรของเกษตรกร

๒. ราคาลูกพันธุ์และคุณภาพพันธุ์ปลาไม่สม่ำเสมอ

เกษตรกรบางรายยังประสบปัญหาการเข้าถึงลูกพันธุ์คุณภาพดีในราคาที่เหมาะสม ส่งผลให้อัตราการรอดต่ำ การเจริญเติบโตไม่สม่ำเสมอ และใช้ระยะเวลาเลี้ยงนานขึ้น ทำให้ต้นทุนต่อหน่วยสูงขึ้น

๓. ต้นทุนพลังงานและค่าสาธารณูปโภคเพิ่มขึ้น

ค่าไฟฟ้าสำหรับเครื่องสูบน้ำ เครื่องเติมอากาศ และระบบจัดการน้ำ รวมถึงค่าน้ำมันสำหรับการขนส่ง และการจัดการฟาร์ม มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตโดยรวมสูงขึ้นตามไปด้วย

๔. ต้นทุนการจัดการคุณภาพน้ำและการป้องกันโรค

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลให้เกิดปัญหาคุณภาพน้ำและการระบาดของโรคสัตว์น้ำบ่อยครั้ง เกษตรกรจึงต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมในการปรับปรุงคุณภาพน้ำ จัดซื้อวัสดุปรับสภาพน้ำ และดำเนินการมาตรการป้องกันโรค

๕. ขาดการรวมกลุ่มเพื่อจัดซื้อปัจจัยการผลิต

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นรายย่อยและซื้อปัจจัยการผลิตแยกกัน ทำให้ไม่มีอำนาจต่อรองด้านราคา ทั้งอาหารสัตว์น้ำ ลูกพันธุ์ และวัสดุอุปกรณ์ ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงกว่าเกษตรกรที่รวมกลุ่มหรือดำเนินการในรูปแบบแปลงใหญ่

๖. ประสิทธิภาพการจัดการฟาร์มยังไม่เท่ากัน

เกษตรกรบางส่วนยังขาดองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการฟาร์ม การคำนวณอัตราการให้อาหาร การควบคุมคุณภาพน้ำ และการจัดการสุขภาพสัตว์น้ำ ทำให้เกิดการสูญเสียและต้นทุนแฝงที่ไม่จำเป็น

๗. ความเสี่ยงจากสภาพภูมิอากาศ

ภาวะภัยแล้ง ฝนตกหนัก และอุณหภูมิที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่ออัตราการเจริญเติบโตและอัตราการรอดของปลา ทำให้เกษตรกรต้องแบกรับต้นทุนเพิ่มเติมในการบริหารจัดการน้ำและลดความเสี่ยงในการผลิต

สรุปปัญหาสำคัญด้านต้นทุนการผลิต

การผลิตปลานิลของจังหวัดอุดรดิตถ์ยังเผชิญข้อจำกัดด้านต้นทุนการผลิต โดยเฉพาะค่าอาหารสัตว์น้ำ ซึ่งเป็นต้นทุนหลักของการผลิต รวมถึงต้นทุนด้านพลังงาน ลูกพันธุ์ และการจัดการคุณภาพน้ำ ประกอบกับเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้ผลิตรายย่อยที่ยังขาดอำนาจต่อรองในการจัดซื้อปัจจัยการผลิต ส่งผลให้ต้นทุนเฉลี่ยสูงกว่าที่ควรจะเป็น ดังนั้น การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต การรวมกลุ่มเกษตรกร การส่งเสริมการผลิตอาหารสัตว์น้ำทางเลือก และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการฟาร์มที่เหมาะสม จึงเป็นแนวทางสำคัญในการลดต้นทุนและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของการผลิตปลานิลในจังหวัดอุดรดิตถ์อย่างยั่งยืน

ส่วนที่ ๔

แนวทางการพัฒนาองค์กรชุมชนประมงท้องถิ่น กลุ่มแปรรูปสัตว์น้ำเพื่อเพิ่มมูลค่า

ตำบลไร้อ้อย ตำบลไร้อ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

๔.๑ ที่มาและความสำคัญ

ตำบลไร้อ้อย อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยเฉพาะปลาน้ำจืด เช่น ปลานิล ปลาดุก และปลาดุก เนื่องจากมีแหล่งน้ำธรรมชาติและแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรที่เอื้อต่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ประกอบกับประชาชนในพื้นที่มีภูมิปัญญาและประสบการณ์ในการแปรรูปสัตว์น้ำเพื่อการบริโภคและจำหน่ายในชุมชน

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันเกษตรกรและกลุ่มประมงในพื้นที่ยังคงจำหน่ายผลผลิตในรูปแบบสัตว์น้ำสดเป็นหลัก ส่งผลให้ได้รับผลตอบแทนค่อนข้างต่ำและมีความเสี่ยงจากปัญหาราคาผลผลิตผันผวน โดยเฉพาะในช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดพร้อมกัน นอกจากนี้ การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มยังประสบข้อจำกัดด้านองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การสร้างตราสินค้า การขอรับรองมาตรฐาน และการเข้าถึงช่องทางการตลาดสมัยใหม่

ดังนั้น การพัฒนาองค์กรชุมชนประมงท้องถิ่นและกลุ่มแปรรูปสัตว์น้ำเพื่อเพิ่มมูลค่า จึงเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับศักยภาพของชุมชน สร้างรายได้ เพิ่มมูลค่าผลผลิต และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจฐานรากของตำบลไร้อ้อยให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

๔.๒ แนวทางการพัฒนา

๑. พัฒนาศักยภาพองค์กรชุมชนและการบริหารจัดการกลุ่ม

- ๑) ส่งเสริมการจัดทำแผนพัฒนากลุ่มและแผนธุรกิจชุมชน
- ๒) พัฒนาศักยภาพคณะกรรมการและสมาชิกด้านการบริหารจัดการองค์กร
- ๓) ส่งเสริมการจัดทำระบบบัญชี การบริหารต้นทุน และการบริหารเงินทุนหมุนเวียน
- ๔) สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มประมง ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑) กลุ่มมีระบบบริหารจัดการที่เข้มแข็ง
- ๒) สามารถดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่อง

๒. พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปสัตว์น้ำเพื่อเพิ่มมูลค่า

- ๑) ส่งเสริมการแปรรูปสัตว์น้ำที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน เช่น ปลานิลแดดเดียว ปลานิลรมควัน ปลาเส้น ปูจรัส ปลาอบสมุนไพร น้ำพริกปลานิล
- ๒) พัฒนาสูตรผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานและตรงกับความต้องการของตลาด
- ๓) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑) ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลาย
- ๒) เพิ่มมูลค่าสัตว์น้ำจากการจำหน่ายสด

๓. ยกระดับมาตรฐานการผลิตและความปลอดภัยอาหาร

- ๑) ส่งเสริมการผลิตตามหลัก GMP และสุขลักษณะที่ดี
- ๒) สนับสนุนการขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)
- ๓) พัฒนาสถานที่ผลิตให้ถูกสุขลักษณะ
- ๔) จัดทำระบบตรวจสอบย้อนกลับของผลิตภัณฑ์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑) ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่น
- ๒) สามารถขยายตลาดได้กว้างขึ้น

๔. พัฒนาบรรจุภัณฑ์และสร้างแบรนด์ชุมชน

- ๑) ออกแบบตราสินค้า (Brand) ที่สะท้อนอัตลักษณ์ตำบลไว้อย่าง
- ๒) พัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้มีความสวยงามและได้มาตรฐาน
- ๓) สร้างเรื่องราว (Storytelling) เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตชุมชนและแหล่งผลิต
- ๔) ส่งเสริมการขึ้นทะเบียนสินค้า OTOP

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑) สินค้ามีเอกลักษณ์และจดจำได้ง่าย
- ๒) เพิ่มมูลค่าและโอกาสทางการตลาด

๕. พัฒนาเครือข่ายการตลาดและตลาดออนไลน์

- ๑) ส่งเสริมการจำหน่ายผ่าน Facebook, TikTok, Line OA และแพลตฟอร์มออนไลน์
- ๒) เชื่อมโยงตลาดกับร้านค้า ร้านอาหาร โรงแรม และตลาดชุมชน
- ๓) เข้าร่วมงานแสดงสินค้าและกิจกรรมส่งเสริมการตลาดระดับจังหวัด
- ๔) พัฒนาระบบรวบรวมและกระจายสินค้าของกลุ่ม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑) เพิ่มช่องทางการจำหน่าย
- ๒) เพิ่มรายได้ให้สมาชิก

๖. พัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวชุมชน

- ๑) จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูปสัตว์น้ำ
- ๒) จัดกิจกรรมเรียนรู้และฝึกอาชีพให้แก่เยาวชนและผู้สนใจ
- ๓) เชื่อมโยงกิจกรรมประมงกับการท่องเที่ยวชุมชน
- ๔) พัฒนาฐานเรียนรู้เศรษฐกิจ BCG และเศรษฐกิจพอเพียง

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑) สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและการเรียนรู้
- ๒) สืบสานองค์ความรู้สู่คนรุ่นใหม่

๔.๓ Pain Point ที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ของกลุ่มเกษตรกร ได้ดังนี้

๑. ขยายวัตถุดิบเป็นหลัก มูลค่าเพิ่มต่ำ

สถานการณ์

สมาชิกส่วนใหญ่จำหน่ายปลาสดหน้าฟาร์มหรือให้พ่อค้าคนกลาง ทำให้ได้รับราคาตามตลาดในแต่ละวัน

ผลกระทบ

- ๑) รายได้ต่อหน่วยต่ำ
- ๒) ขาดอำนาจต่อรองราคา
- ๓) รายได้ไม่สอดคล้องกับต้นทุนที่เพิ่มขึ้น

โอกาสพัฒนา

- ๑) ส่งเสริมการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์พร้อมบริโภค
- ๒) พัฒนาสินค้าชุมชนและสร้างแบรนด์

๒. ราคาผลผลิตผันผวนตามฤดูกาล

สถานการณ์

ช่วงที่เกษตรกรจับปลาพร้อมกัน ปริมาณผลผลิตออกสู่ตลาดจำนวนมาก ส่งผลให้ราคาตกต่ำ

ผลกระทบ

- ๑) รายได้ไม่แน่นอน
- ๒) ขาดสภาพคล่องทางการเงิน
- ๓) กำไรลดลง

โอกาสพัฒนา

- ๑) แปรรูปเพื่อยืดอายุการเก็บรักษา
- ๒) วางแผนการผลิตและการจับผลผลิตให้กระจายตลอดปี

๓. ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นต่อเนื่อง

สถานการณ์

- ๑) อาหารสัตว์น้ำมีราคาเพิ่มขึ้น
- ๒) ค่าพลังงานและค่าขนส่งสูงขึ้น
- ๓) วัสดุอุปกรณ์มีต้นทุนเพิ่มขึ้น

ผลกระทบ

- ๑) กำไรสุทธิลดลง
- ๒) ความสามารถในการแข่งขันลดลง

โอกาสพัฒนา

- ๑) รวมกลุ่มจัดซื้อปัจจัยการผลิต
- ๒) พัฒนาอาหารทางเลือกจากวัตถุดิบในท้องถิ่น

๔. ขาดผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน

สถานการณ์

สินค้าของกลุ่มยังมีลักษณะคล้ายกับสินค้าทั่วไปในตลาด

ผลกระทบ

- ๑) ไม่สามารถตั้งราคาสูงได้
- ๒) ขาดความแตกต่างจากคู่แข่ง

โอกาสพัฒนา

- ๑) พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปที่สะท้อนอัตลักษณ์ตำบลไว้อยู่
- ๒) สร้างเรื่องราว (Storytelling) ของชุมชน

๕. ขาดมาตรฐานและบรรจุภัณฑ์ที่ตอบโจทย์ตลาด

สถานการณ์

ผลิตภัณฑ์บางส่วนยังไม่มีมาตรฐานรองรับ และบรรจุภัณฑ์ยังไม่ดึงดูดผู้บริโภค

ผลกระทบ

- ๑) เข้าถึงตลาดสมัยใหม่ไม่ได้
- ๒) ขยายฐานลูกค้าได้จำกัด

โอกาสพัฒนา

- ๑) ขอรับรองมาตรฐาน มผช. GMP และ อย.
- ๒) พัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้เหมาะกับตลาดพรีเมียม

๖. ช่องทางการตลาดจำกัด

สถานการณ์

การจำหน่ายยังพึ่งพาตลาดในพื้นที่และลูกค้าประจำเป็นหลัก

ผลกระทบ

- ๑) ยอดขายเติบโตช้า
- ๒) เข้าถึงผู้บริโภคกลุ่มใหม่ได้ยาก

โอกาสพัฒนา

- ๑) ขยายสู่ตลาดออนไลน์
- ๒) เชื่อมโยงร้านอาหาร โรงแรม และตลาดท่องเที่ยว

๗. สมาชิกส่วนใหญ่มีอายุสูง

สถานการณ์

เยาวชนและคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มน้อย

ผลกระทบ

- ๑) ขาดการสืบทอดองค์ความรู้
- ๒) การพัฒนานวัตกรรมและการตลาดออนไลน์ทำได้จำกัด

โอกาสพัฒนา

- ๑) ส่งเสริม Young Smart Farmer ด้านประมง
- ๒) สร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในชุมชน

๘. ขาดเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการพัฒนาธุรกิจ

สถานการณ์

กลุ่มมีข้อจำกัดด้านเงินทุนในการซื้อวัตถุดิบ พัฒนาผลิตภัณฑ์ และขยายตลาด

ผลกระทบ

- ๑) ไม่สามารถผลิตสินค้าในปริมาณมากได้
- ๒) พลาดโอกาสทางการตลาด

โอกาสพัฒนา

- ๑) เข้าถึงแหล่งทุนภาครัฐและสถาบันการเงิน
- ๒) จัดตั้งกองทุนหมุนเวียนของกลุ่ม

ทั้งนี้ กลุ่มองค์กรชุมชนประมงท้องถิ่นและกลุ่มแปรรูปสัตว์น้ำตำบลไร้อ้อยยังประสบปัญหาการจำหน่ายผลผลิตในรูปวัตถุดิบเป็นส่วนใหญ่ ส่งผลให้มูลค่าเพิ่มต่ำ ขณะที่ต้นทุนการผลิตมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับข้อจำกัดด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ การสร้างแบรนด์ และช่องทางการตลาด ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงตลาดมูลค่าสูงได้อย่างเต็มศักยภาพ จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพกลุ่มในด้านการแปรรูป การตลาด การบริหารจัดการ และการเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจ เพื่อเพิ่มรายได้และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้แก่สมาชิกอย่างยั่งยืน

๔.๔ การจัดทำ Action Plan

กิจกรรม	เป้าหมายงาน	ตัวชี้วัด	งบประมาณ (บาท)	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
1.ด้านการผลิต -ปลาสาม -ปลาแดดเดียว	-ผลิตปลาสาม ปริมาณ 400 กรัม/แพ็ค -ผลิตปลาแดด เดียวปริมาณ 400 กรัม/แพ็ค	-ผลิตปลา สามได้ไม่ น้อยกว่า 360 แพ็ค -ผลิตปลา แดดเดียว ได้ไม่น้อย กว่า 210 แพ็ค	-ปลาสาม 37,140 บาท -ปลาแดด เดียว 13,620 บาท	เมษายน- กันยายน 2569	นายสมรัก ม่วงรักษ์
2.การแปรรูป/บรรจุภัณฑ์ -บรรจุภัณฑ์	-จัดทำบรรจุ ภัณฑ์ให้ได้ มาตรฐานที่ สามารถเก็บ รักษาคุณภาพ ผลิตภัณฑ์	1 รูปแบบ	10,000 บาท	เมษายน- กันยายน 2569	นายสมรัก ม่วงรักษ์
3.ด้านมาตรฐาน	-ได้รับมาตรฐาน ประมงธงเขียว ของกรมประมง	อย่างน้อย 1 ผลิตภัณฑ์	5,000 บาท	เมษายน- กันยายน 2569	นายสมรัก ม่วงรักษ์
4.ด้านการตลาด	-มีช่องทาง การตลาดทั้ง ออนไลน์และ ออฟไลน์	-ไม่น้อย กว่า 2 ช่องทาง	5,000 บาท	เมษายน- กันยายน 2569	นายสมรัก ม่วงรักษ์

บรรณานุกรม

- กรมประมง. (๒๕๖๗). คู่มือการเพาะเลี้ยงปลานิลและการจัดการฟาร์มสัตว์น้ำจืด. กรุงเทพมหานคร: กรมประมง.
- กรมประมง. (๒๕๖๗). มาตรฐานการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี (Good Aquaculture Practices: GAP). กรุงเทพมหานคร: กรมประมง.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (๒๕๖๖). การศึกษาศักยภาพการผลิตและการตลาดปลานิลแปลงใหญ่. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (๒๕๖๗). ข้อมูลเศรษฐกิจการเกษตรด้านประมง. สืบค้นเมื่อ ๖ มิถุนายน ๒๕๖๙.
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (๒๕๖๖). มาตรฐานสินค้าเกษตรด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ. กรุงเทพมหานคร: มกอช.
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (๒๕๖๖). แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (๒๕๖๗). แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP และเศรษฐกิจฐานราก. กรุงเทพมหานคร: กรมการพัฒนาชุมชน.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๖๖). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐). กรุงเทพมหานคร: สศช.
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอุดรธานี. (๒๕๖๘). ข้อมูลภาคการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอุดรธานี. สืบค้นเมื่อ ๖ มิถุนายน ๒๕๖๙.
- สำนักงานประมงจังหวัดอุดรธานี. (๒๕๖๘). ข้อมูลการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและสถานการณ์การผลิตสัตว์น้ำจังหวัดอุดรธานี. อุดรธานี: สำนักงานประมงจังหวัดอุดรธานี.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. (๒๕๖๗). งานวิจัยและองค์ความรู้ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำและการพัฒนาชุมชน. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. (๒๕๖๗). แนวทางการสนับสนุนสินเชื่อและการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนด้านการเกษตร. กรุงเทพมหานคร: ธ.ก.ส.